UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

Počátky združstevňování na Plzeňsku 1949-1951

(Na příkladu rolníka Jana Rumla z Chrástu u Plzně)

Diplomová práce

Autor: Václav Ruml
Studijní program: M7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor: Učitelství pro střední školy – dějepis
Učitelství pro střední školy – základy společenských věd
Vedoucí práce : PhDr. Dana Musilová, CSc.

Hradec Králové
2007

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: **Václav Ruml**

Studijní program: M7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství pro střední školy – dějepis
Učitelství pro střední školy –základy společenských věd

Název závěrečné práce: **Počátky združstevňování na Plzeňsku 1949- 1951**

Cíl, metody, literatura, předpoklady:
Konkretizace námětu bude průběh združstevňování 1949-1951 na Plzeňsku promítnutý do osudů rolníka Jana Rumla z Chrástu. Výchozím materiálem budou archivní prameny k soudnímu procesu s Janem Rumlem, materiály SOA Plzeň, vězeňské správy Valdice, dobový tisk, dokumentace z pozůstalosti Jana Rumla.

Garantující pracoviště: Ústav historických věd

Vedoucí práce: PhDr. Dana Musilová, CSc.

Oponent: PhDr. Marta Kohárová, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 27.10. 2004

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval pod vedením PhDr. Dany Musilové, CSc. samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 10.4. 2007

Anotace

RUML,VÁCLAV: *Počátky združstevňování na Plzeňsku 1949-1951*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2007. 54 s. Diplomová práce.

Tato práce vznikla se záměrem upozornit na cílenou likvidaci selského stavu v době kolektivizace v Československu. Popisuje vznik jednotných zemědělských družstev a metody, které byly používány při združstevňování vůči velkým rolníkům. Za pomoci jednotlivých vládních nařízení a zákonů jim bylo znemožněno plnit již tak vysoké dodávkové povinnosti. Neplněním těchto kontingentů byli vystaveni správnímu a trestnímu stíhání. Ve většině případů pak byli účelově obviněni z trestného činu sabotáže. Celý mechanismus vedoucí k likvidaci velkých rolníků, jako významné společenské skupiny na venkově, je hlavním námětem této diplomové práce.

Autor zde popisuje na příběhu rolníka Jana Rumla z Chrástu u Plzně postupy Státní bezpečnosti a justice při vyšetřování a soudním řízení s „vesnickými boháči“. Rolníka, který spolu s Františkem Zichem patřil k nejvýznamnějším zemědělcům v obci Chrást. Sledujeme zde celý jeho případ od roku 1949, kdy začíná být vyvíjen tlak na vznik družstva v obci, a následně jsou nastaveny vysoké kontingenční kvóty. Pod záminkou neplnění těchto kvót je Jan Ruml zatčen a při předvádění na policejní stanici těžce zraněn. Tímto dnem, který v sobě dodnes skrývá řadu otazníků, začínají pohnuté poslední dva roky jeho života. Dva roky plné soudních líčení a věznění, které jsou ovlivněny velmi špatným zdravotním stavem Jana Rumla a které končí jeho smrtí ve vězeňském ústavu.

Práce se kromě tohoto procesu zabývá osudem rodiny Jana Rumla po jeho zatčení a následně po jeho smrti. Je zde zmíněna jejich nelehká situace, ale také snaha Václava Rumla o rehabilitaci svého otce na konci šedesátých let. Práce končí devadesátými lety, kdy je Jan Ruml plně rehabilitován a jeho bývalý majetek je navrácen jeho rodině.

Klíčová slova: kolektivizace, 1949-1951, Chrást, Jan Ruml

Annotation

RUML,VÁCLAV: *Origins of collectivization in the Plzeň region 1949-1951*. Hradec Králové: Pedagocical Faculty ,University of Hradec Králové, 2007. 54 s. Master's thesis.

The thesis was written with the aim of drawing the attention to targeted liquidation of many private farmers during collectivization in former Czechoslovakia. Formations of first cooperatives and methods used for seizing the land of private farmers are described in the thesis. With the help of various irrational governmental orders and laws, the farmers were not able to fulfil artificially very high provisions and became a subject of law punishment. In most cases they were accused of sabotage. The mechanism resulting in liquidation of large farmers as an important rural social group is the main topic of the thesis.

The author describes methods of the State police and justice system used for investigation and legal proceeding of wealth farmers. The story of Jan Ruml, together with František Zich the most important farmer of the village Chrást near Plzeň, serves as an example of such procedures. His case started in 1949 with first collectivization attempts in the village Chrást accompanied with setting up very high delivery quotas. On the basis of failing to comply with these requirements, Jan Ruml was arrested and seriously wounded during his transport to a police station. On that day, that is still accompanied with numerous unanswered questions, last two years of his life started. Two years filled with many legal proceedings and imprisonment moreover influenced by very poor health conditions of Jan Ruml ended with his death in a penitentiary facility.

The thesis also follows the destiny of the family of Jan Ruml after his arrest and death. A difficult situation of the family is mentioned including an attempt of Václav Ruml to rehabilitate his father at the end of 1960's. The thesis concludes with full rehabilitation of Jan Ruml in 1990's when his former possession was also returned to his family.

Keywords: collectivization, 1949-1951, Chrást, Jan Ruml

Chtěl bych touto cestou poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Daně Musilové, CSc. za cenné připomínky a konzultace k této práci a také kolegyním a kolegům za okázalou pomoc v následujících institucích: Archiv města Plzně, Státní oblastní archiv Plzeň , Státní oblastní archiv Zámrsk, Národopisné muzeum v Plzni, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Ústav soudobých českých dějin a další.

Obsah

ÚVOD **8**

1 KOLEKTIVIZACE **11**

1.1 VZNIK JEDNOTNÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH DRUŽSTEV A PRVNÍ FÁZE JEJICH ZAKLÁDÁNÍ 11

1.2 POSTIH „VESNICKÝCH BOHÁČŮ“ 14

2 POSTAVENÍ RODINY RUMLŮ V CHRÁSTU A ŽIVOT JANA RUMLA **21**

3 OSUDY JANA RUMLA PO ROCE 1949 ..... **24**

3.1 PRŮBĚH VYŠETŘOVÁNÍ A ODSOUZENÍ JANA RUMLA 24

3.2 POBYT VE VÝKONU TRESTU V TRESTNÍM ÚSTAVU VE VALDICÍCH 38

3.3 POZICE PŘÍBUZNÝCH PO ZATČENÍ JANA RUMLA 42

4 REHABILITACE JANA RUMLA **44**

ZÁVĚR **49**

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY **501**

JMENNÝ REJSTŘÍK **53**

SEZNAM PŘÍLOH **54**

Úvod

Perzekuce selského stavu je stále málo připomínaným jevem komunistického režimu v období po druhé světové válce. Sedláci, tvořící do té doby významnou sociální skupinu českého a slovenského národa , se stali obětí metod , v jejichž důsledku přišli o sociální status a majetek. Mnozí z nich strávili dlouhá léta za mřížemi nebo dokonce skončili na popravišti.

Hlavním motivem pro výběr tohoto tématu byla především snaha zvýšit povědomí o osudech českých a slovenských sedláků v průběhu kolektivizace, které jsou veřejnosti narozdíl od tzv. monstrprocesů velmi málo známy. Dalším motivem byla obyčejná lidská zvědavost a touha prozkoumat obsah archivů, který byl ještě před několika lety skryt před zrakem veřejnosti. Snaha prozkoumat dokumenty, které mohou přiblížit nešťastný osud předka, který zemřel nedůstojnou smrtí za nevyjasněných okolností.

Úvodní část práce nastiňuje vznik a zakládání jednotných zemědělských družstev (JZD) a s tím spojené počáteční problémy. Další podkapitola rozebírá jednotlivé vládní nařízení a zákony, které znemožňovaly „vesnickým boháčům“ plnit povinné dodávky. V závěru kapitoly je zmíněn trestní postih této skupiny obyvatelstva. Druhá kapitola se zabývá postavením rodiny *Rumlů* z Chrástu u Plzně a životem rolníka Jana Rumla do roku 1949. Hlavní stať práce zachycuje příběh Jana Rumla na začátku padesátých let, kdy se stal obětí komunistického režimu. Hlavní pozornost je věnována průběhu vyšetřování, soudnímu přelíčení a věznění Jana Rumla . Na závěr je zmíněna otázka rehabilitace obviněného.

Hlavním cílem této práce je objasnit a popsat okolnosti soudního procesu s rolníkem Janem Rumlem z Chrástu u Plzně a dále potvrdit hypotézu, že se jednalo o cílený politicky motivovaný postup vůči této osobě.

Práce vychází z dostupné odborné literatury. Jedinou ucelenější monografií , která zachycuje tuto problematiku, je publikace *Soumrak selského stavu 1945-1960* od historika Karla Jecha. Kniha podrobně popisuje mechanismy průběhu kolektivizace v Československu, které vedly k zániku selského stavu. Autor se zcela logicky nejvíce zaměřuje na období po roce 1950 , kdy dochází k nejostřejšímu postupu vůči selskému stavu, jehož vrcholem je tzv. Akce K(kulak). Další studie už jsou součástí monografií nebo sborníků. Nejobsáhlejší z nich je práce Šárky Rokosové: *Administrativní opatření – jedna z forem*

perzekuce sedláků komunistickým režimem, která je otištěna ve sborníku *Securitas Imperii* k padesátým letům. Již z názvu vyplývá, že se zabývá především jednotlivými úředními nařízeními a zákony, které soukromým zemědělcům výrazně zhoršovaly možnosti hospodaření. V závěrečné části je zmíněn trestní postih „vesnických boháčů". Samozřejmě nemůžeme opomenout Kaplanovy práce. Z nich je třeba především jmenovat monografii *Nekrvavá revoluce*, která se tímto tématem zabývá ve dvou podkapitolách. Kniha *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, jejímž spoluautorem je mladý historik Pavel Paleček, rozšiřuje informace z předcházející publikace. Kolektivizací v obecné rovině se celý život zabýval historik Antonín Václavů. Je třeba zmínit zejména jeho práci *Ke sporům o zemědělské družstevnictví a kolektivizaci v Československu*. Přínosné jsou také jeho dochované přednášky. Na závěr je třeba ještě upozornit na ediční řadu dokumentů *Zemědělské družstevnictví* Státního ústředního archivu v Praze, která se v jednotlivých svazcích zabývá předpoklady, vznikem jednotných zemědělských družstev a začleněním zemědělské malovýroby do struktur JZD v letech 1945-1953. Další literatura je přístupná na internetových stránkách České zemědělské univerzity v Praze, v rámci grantového projektu: *Kolektivizace venkova v Československu 1945-1960.*

Předkládaná práce se opírá zejména o trestní spis Okresního soudu v Plzni č.j. TI 37/50, který je uložen v archivu města Plzně (AMP). Spis tvoří přibližně 200 listů nejrůznější právní povahy (výpovědi obviněných a svědků, trestní oznámení, obžalovací spis, lékařské zprávy, znalecké posudky, obhajoby obžalovaných, protokoly soudních líčení, rozsudek okresního a krajského soudu atd.). V těchto pramenech je použit strohý právnický jazyk, který se často vyznačuje výskytem expresivních výrazů tehdejší doby. Dalším důležitým pramenem byl rozsudek Krajského soudu v Plzni č.j. To 1293/50 (SOA Plzeň). Dále osobní spis vězně Jana Rumla číslo 6581, který je součástí archivního fondu *Ústav nápravného zařízení ministerstva vnitra- Valdice* (SOA Zámrsk). Tento spis obsahuje lékařské zprávy, žádosti o propuštění , korespondenci Václava Rumla s Vězeňskou správou Valdice, návštěvní knihu atd. Informace o obci Chrást a o rodině *Rumlů* byly čerpány z *Kroniky obce Chrástu z let 1921 – 1959* a publikací Obecního úřadu Chrást. V práci byly využity i písemnosti a fotografie z rodinného archivu.

Základním metodologickým přístupem v této práci je studium a následná analýza odborné literatury a pramenů. Na základě dílčích analýz byla provedena

komparace obecných mechanismů postupu komunistického režimu 50. let vůči „vesnickým boháčům“ s konkrétními mechanismy uplatněnými v kauze Jana Rumla z Chrástu. Velmi důležitou metodou, která doplňovala studium a analýzu literatury a dalších písemných pramenů, bylo vedení rozhovorů s pamětníky těchto událostí.

1 Kolektivizace

1.1 Vznik jednotných zemědělských družstev a první fáze jejich zakládání

Kolektivizace je proces, v jehož rámci byli soukromí zemědělci zbaveni půdy a zařazeni do kolektivních hospodářství. Samotné kolektivizaci v Československu předcházelo dokončení pozemkové reformy. Jednalo se jednak o revizi první pozemkové reformy[1], která se týkala vyvlastnění zbytkových statků a velkostatků nad 50 ha. V praxi se začala uplatňovat od ledna 1948, ale naplno se rozjela až díky zákonné úpravě z 21. března téhož roku.[2] V týž den Národní shromáždění odhlasovalo zákon o nové pozemkové reformě[3], který stanovil vyvlastnění půdy nad 50 ha. Ve skutečnosti reformě podlehlo i hospodářství pod touto hranicí, přestože držení pozemků do 50 ha mělo být zakotveno v Ústavě.

Takto provedená pozemková reforma vytvořila podmínky, které usnadnily samotný proces kolektivizace a vznik kolektivních hospodářství. V Československu po únoru 1948 tak začala vznikat na základě zákona č. 69/1949 Sb. jednotná zemědělská družstva , která měla především odstranit dosavadní roztříštěnost družstev na vesnici a omezit vliv „vesnických boháčů“ na ostatní rolníky. Vzorem pro tato zemědělská družstva byly tzv. kolchozy a sovchozy[4] v Sovětském svazu.

Návrh tohoto zákona se začal projednávat v prosinci 1948 na Ministerstvu zemědělství. Po několika menších úpravách poslanců byl zákon o *jednotných zemědělských družstvech* 23. února 1948 schválen Národním shromážděním. Podle zákona č. 69/1949 Sb. mělo jednotné zemědělské družstvo nahradit všechny dosavadní typy družstev[5] s výjimkou družstva spotřebního, řemeslnického,

[1] zák. č. 142/1947 Sb. o revisi první pozemkové reformy.

[2] zák. č. 44/1948 Sb.

[3] zák. č. 46/1948 Sb. o nové pozemkové reformě.

[4] Kolchoz - kolektivní hospodářství (obdoba JZD), sovchoz - státní zemědělský podnik.
Sovchozy a kolchozy se staly základní zemědělskou jednotkou v SSSR po pozemkové reformě a násilné kolektivizaci ve 20. a 30. letech. Sovchoz vznikl obvykle konfiskací velkostatků. Kolchoz naopak sloučením několika menších zemědělských usedlostí.

[5] Zemědělské družstevnictví mělo v Československu dlouholetou tradici. Mezi nejrozšířenější

živnostenského a bytového. V každé obci tak mělo vzniknout jen jedno jednotné zemědělské družstvo. V případě, že bylo v obci více družstev, měla tato družstva splynout v jednotné zemědělské družstvo. Hlavním předmětem činnosti nového jednotného zemědělského družstva mělo být především scelování půdy[6], mechanizace zemědělské práce, organizace zemědělské výroby, zvelebení živočišné a rostlinné výroby a spoluúčast při výkupu zemědělských výrobků a při opatřování zemědělských výrobních prostředků. Členem jednotného zemědělského družstva se mohl stát dobrovolně každý pracující zemědělec nebo osoba, která svou účastí nějak mohla přispět k chodu budoucího družstva. Podle stanov se členy mohli stát i velcí rolníci- tzv. „kulaci“[7] za předpokladu, že nebudou ve vedení JZD. Komunisté v tom viděli možnost jejich převýchovy.

Další paragraf zákona o jednotných zemědělských družstvech vysvětloval postup při zakládání JZD v jednotlivých obcích. K založení jednotného zemědělského družstva bylo nejprve třeba vytvořit přípravný výbor o 5 až 10 členech, který se měl sestavit z dosavadních členů zemědělských družstev a ostatních zájemců pracujících v zemědělství, přičemž se pokud možno měli vybírat lidé politicky spolehlivý. Po ustavení jednotného zemědělského družstva svolal dosavadní výbor valnou hromadu, na které byly zvoleny plnohodnotné orgány budoucího družstva. Z dalšího odstavce zákona vyplývalo, že JZD se stalo institucí, která byla plně pod kontrolou Ministerstva zemědělství a Ústřední rady družstev a o nějaké samostatnosti tak nemohla být vůbec řeč.

Hlavním cílem komunistů při sestavování tohoto zákona bylo učinit ze svobodných rolníků státní zaměstnance, tzn. odebrat jim půdu a stroje, což se jim

---

náležela strojní družstva, která sloužila pro společný nákup strojů a jejich maximální využití, dále pak hospodářská družstva zajišťující výkup a odbyt zemědělských výrobků a nákup potřeb pro zemědělce a další. Tyto družstva byla postavena na dobrovolném vstupu. Každé družstvo mělo vlastní samosprávu a jednotliví členové se vstupem do družstva automaticky stali jeho podílníky. Viz: VÁCLAVŮ, A. *Ke sporům o zemědělské družstevnictví a kolektivizaci v Československu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999.

[6] zák. č. 47/1948 Sb. o některých technicko-hospodářských úpravách.

[7] kulaci - původně ruský název pro třídu zámožnějších zemědělců, kteří hospodařili v Rusku zejména po Stolypinově agrární reformě v letech 1906-1911. Během první světové války mnozí z nich snadno zbohatli a po válce se významně podíleli na zásobování obyvatelstva. V souvislosti kolektivizací na konci 20. let nařídil J.Stalin jejich ekonomickou i fyzickou likvidaci. Do poloviny 30. let byla tato vrstva zemědělců téměř zničena. V Československu byl po roce 1948 termín *kulak* používán komunisty k označení soukromě hospodařících zemědělců, kteří vlastnili více než 20 ha půdy. Posléze byl užíván spolu českým synonymem *vesnický boháč*.

postupně podařilo. Zemědělec se tak stal námezdním a nejlevnějším dělníkem ve státě, který vůbec neměl žádná práva k vloženému pozemku.

Celá akce se musela důkladně připravit. Zakládání JZD bylo rozloženo do tří etap. „*Nejprve se podle plánu mělo přistoupit k založení družstev v těch obcích, kde jsou strojní družstva, dále pak všude tam, kde jsou jiná družstva a nakonec tam, kde organizace strany požádají o jejich založení.*“[8] Dalším organizačním krokem, který měly na starosti okresní výbory strany, byl výběr politicky spolehlivých občanů pro funkci instruktora. Tito lidé byli posléze seznámeni se zákonem a stanovami JZD. Referenti měli nejdříve informovat o JZD vesnické organizace strany. Současně s tím mělo být projednáno složení přípravného výboru JZD. Poté místní sdružení Jednotného svazu československých zemědělců (JSČZ)[9] spolu s okresní družstevní radou měly v nejbližší možné době svolat v jednotlivých obcích schůzi členů stávajících družstev, na které měl okresní instruktor objasnit význam a poslání JZD. Současně měla být navržena kandidátka přípravného výboru JZD a zajištěno její schválení.

Vedoucí komunističtí funkcionáři zabývající se zemědělskou politikou, i díky této teoretické přípravě, očekávali rychlý průběh celé akce a nebrali v úvahu obavy špiček Komunistické strany Československa (KSČ), které tušily odpor rolníků ke kolektivnímu hospodářství. Již v březnu 1949 se ukázalo, že přílišný optimismus funkcionářů nebyl na místě. Hned od začátku se *zákon o JZD* setkal s nepochopením místních a okresních funkcionářů strany. Jen výjimečně přicházely zprávy o bezvýhradně kladném přijetí zákona. V řadě obcí došlo k pasivnímu odporu rolníků tím, že se na schůze buď vůbec nedostavili nebo odcházeli v době, když se začalo hovořit o JZD. V mnoha případech byli instruktoři při schůzích uráženi, jinde vyháněni z obce nebo dokonce vyhozeni z okna. I přes všechen odpor byl výsledek schůzí úctyhodný. Vzniklo značné množství přípravných výborů JZD a následně jednotných zemědělských družstev. Většina těchto přípravných výborů a JZD samotných však nevykazovala žádnou

[8] JUNĚCOVÁ, J., PŠENIČKOVÁ, J. *Zemědělské družstevnictví.* In: Edice dokumentů Státního ústředního archivu v Praze. Praha: Státní ústřední archiv Praha, 1995, s. 75.

[9] JSČZ - Jednotný svaz československých zemědělců. Zájmová organizace československých zemědělců založená v květnu 1945. Jejím úkolem bylo sdružovat zemědělce, reprezentovat jejich zájmy a pečovat o rozvoj zemědělské výroby v prvních poválečných letech. Po únoru 1948 sehrála významnou roli při zakládání JZD. V roce 1952 ukončila svou činnost.

činnost nebo sice rozvinula činnost, ale často jen v jediném a někdy i ve značně odlehlém oboru zemědělského podnikání.[10]

Nejvíce družstev se ustavilo především v pohraničních oblastech. Pro mnohé tamní osídlence to bylo vlastně východisko z nouze. Rolníci, kteří přišli do pohraničí z jiných klimatických a půdních poměrů, se teprve seznamovali s novými výrobními podmínkami, byli oslabeni důsledky sucha z roku 1947 a jejich hospodářské výsledky byly tudíž velmi špatné. Často se tu stali hospodáři bývalí deputátníci ze statků a velkostatků, kteří sice znali zemědělské práce, ale o skutečném hospodaření neměli potuchy. Hledali proto, kdo by je z nového postavení a nezvládnuté odpovědnosti vyvedl.

Komunisty tedy celkový výsledek neuspokojil, a proto začali hledat důvody proč JZD naráží na takové nepochopení a odpor vesnice. Za prvotní příčinu neúspěchu považovali komunisté to, že nedokázali nejenom velké, ale i menší rolníky přesvědčit o tom, že JZD nejsou zárodkem kolchozů v SSSR. Dalším důvodem byla nedostatečná příprava místních organizací KSČ, JSČZ apod. ,dále pak i nízká úroveň referentů.

Vzhledem k vyvíjející se situaci na vesnici začali komunisté opouštět variantu masového zakládání JZD a soustředili se na výstavbu dvou až tří vzorných JZD v každém okrese, která měla vyzdvihnout výhody družstevního hospodaření. Tato linie však netrvala dlouho, již na počátku roku 1950 předsednictvo Ústředního výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) rozhodlo o zrychleném vybudování výrobních zemědělských družstev. Šlo o přechod JZD ke společnému obdělávání půdy a ke společné živočišné výrobě. Kampaň za přechod družstev na vyšší typy ještě více znásobila dosavadní tlak vůči selskému stavu.

1.2 Postih „vesnických boháčů“

Pojem „vesnický boháč“ a „kulak“ se používal jako hanlivé označení pro příslušníky selského stavu. Oba termíny „vesnický boháč“ i „kulak“ se velice

[10] Existovala družstva čtyř typů. První se vyznačoval společným obděláváním půdy, ale zachováním mezí, druhý rozoráním mezí, ale individuální živočišnou výrobou, třetí společnou rostlinnou i živočišnou výrobou a čtvrtý se od třetího lišil tím, že JZD nevyplácelo členům podíly podle rozsahu jimi vložené půdy.

rychle staly součástí politických projevů, stranických a státně bezpečnostních směrnic, soudních rozsudků apod. Stejně tak i u široké veřejnosti velmi zabodovaly a vyvolaly u ní nenávist vůči těmto zámožným sedlákům.

Tito sedláci v minulosti zastávali funkce starostů, členů obecních zastupitelstev, po válce se mnozí z nich stali předsedy či členy národních výborů, předsedy Jednotného svazu československých zemědělců atd., což svědčilo o jejich uznání a vlivu na vesnici, a proto komunisté tolik usilovali o jejich úplnou likvidaci.

Mezi „vesnické boháče" všeobecně patřili všichni zemědělci s výměrou půdy nad 20 ha, ale nacházelo-li se hospodářství v řepařské oblasti, pak již stačilo vlastnit 8 ha a více, v obilnářské nad 10 ha, zaměřil-li se hospodář na pěstování brambor, stačilo více než 12 ha, v pícninářské oblasti pak 15 ha. Do budoucna ale bylo třeba „*nalézt nová kritéria pro vymezení kapitalistických živlů na venkově, jiná než je výměra půdy.*"[11]

Charakteristickým rysem poválečné ekonomiky se stal systém povinných dodávek zemědělských výrobků a jejich výkup. Tento systém byl po roce 1948 využit jako nástroj perzekuce selského stavu. Především pro větší sedláky byly nastaveny často neúměrně vysoké kvóty pro odvod zemědělských komodit. Obecně každý rolník či zemědělský podnik měl za povinnost odvádět státu určitou část své roční produkce. Způsoby dodávek, množství, osoby zodpovědné za výkup apod. byly zakotveny ve Sbírce zákonů. Vládní nařízení z roku 1949 nařizovalo, aby každé zemědělské hospodářství uzavřelo smlouvu o dodávce.[12] Ta byla závazná a její výši určoval místní národní výbor (MNV) podle směrnic Ministerstva výživy a Ministerstva zemědělství. Toto nařízení bylo ale již krátce po vyhlášení prohlášeno za nedostatečné, neboť přesně nestanovovalo trestní ustanovení za neplnění dodávek. O tři roky později bylo proto nahrazeno nepoměrně přísnějším zákonem č. 56/1952 Sb., *o dodávkových povinnostech a výkupu zemědělských výrobků*. Dodávkové normy určovala opět vláda, realizací výkupu se zabývalo samostatné Ministerstvo výkupu. Zákon přesně stanovoval kontingenty pro jednotlivé kategorie zemědělských hospodářství, přičemž silně

[11] JECH,K. *Soumrak selského stavu 1945-1960.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001, s.19.

[12] zák. 7/1949 Sb., o výkupu a dodávce zemědělských výrobků.

znevýhodňoval „vesnické boháče“ na úkor jednotných zemědělských družstev, protože bral v úvahu pouze výměru půdy, ale vůbec nezohledňoval rozdílné podmínky družstev a sedláků. Předepsané dodávky se každým rokem neúměrně zvyšovaly a čím dál více přesahovaly možnosti většiny rolníků, kteří je tak mohli splnit jen na úkor vlastní spotřeby nebo výkrmu hospodářského zvířectva. Následkem toho geometrickou řadou rostl počet rolníků, kteří odmítali rozpisy dodávek podepsat. S tím rostl i počet prohlídek stavení. Prohlídky prováděly zvláštní komise, složené z dělníků, které hledaly u „vesnických boháčů“, jestli neschovávají obilí, nedodané maso, cenné předměty atd. Těmto prohlídkám se oficiálně říkalo „den otevřených dveří“. Nejhorší vzpomínky měli rolníci především na noční prohlídky.

Splnit dodávky nebylo pro sedláky vůbec jednoduché zvláště poté, co od roku 1950 začal probíhat nucený výkup mechanizačních prostředků na základě zákona č. 55/1947 Sb. *o pomoci zemědělcům*. Vykoupené stroje se staly majetkem strojních a traktorových stanic, kde měly napříště sloužit všem zemědělcům. Každé skupině však za jinou cenu, sedláci s majetkem větším než 15 ha platili téměř o polovinu více než ostatní zemědělci, a navíc museli čekat, až si pole obdělají ostatní závody. Na základě zákona o pomoci zemědělcům přicházeli sedláci nejen o stroje, ale také o hospodářské, ba dokonce i obytné budovy. Konečným výsledkem celé akce bylo, že vzrostlo napětí mezi rolníky a režimem a poklesl stupeň mechanizace v zemědělství.

Podobně tomu bylo i s pracovními silami v zemědělství, které byly odčerpávány pro průmysl na úkor „vesnických boháčů“, kteří tak leckdy byli nuceni snížit stav hospodářských zvířat nebo se úplně vzdát svého hospodářství ve prospěch JZD.

Další opatření namířené proti sedlákům se týkalo finančních záležitostí. Především jim byla odepřena možnost vzít si jakoukoliv půjčku nebo úvěr a stávající úvěry museli splatit v nejbližší možné době. Dále nedostávali lístky na cukr, mýdlo a nebyly jim poskytovány šatenky atd.

Od počátku kolektivizace byl v neprospěch selských hospodářství využíván scelovací zákon č. 47/1948 Sb. Šlo o technicko-hospodářskou úpravu půdy, při které docházelo ke scelování rozdrobených a rozptýlených pozemků pro JZD vyšších typů. Scelování se dotýkalo nejen velkých, ale i drobných hospodářství, a proto museli komunisté postupovat obezřetně. S cílem neublížit drobnému a

střednímu rolníkovi a naopak co nejvíce vytlačovat „vesnického boháče“. Každý, jehož pozemky byly zabrány v rámci scelovacího procesu, měl ze zákona nárok na adekvátní finanční náhradu nebo na jinou půdu o téže rozloze a téže kvality. Jenže v praxi jim prostě půdu zabrali a dali jim půdu náhradní, která byla většinou nižší kvality a nacházela se na vzdáleném místě , na okraji obce atd.

Uvedení pachtu nebo nucené správy bylo dalším neméně úspěšným administrativním opatřením vůči velkým sedlákům. Podle zákona č. 55/1947 Sb. z dubna 1947, *o pomoci rolníkům při uskutečňování zemědělského výrobního plánu*, směla být odebrána půda a dána do povinného pachtu nebo popřípadě pod národní správu těm hospodářům, kteří neplnili jednotný hospodářský plán. Jako jediná náhrada za odebranou půdu náleželo původnímu majiteli tzv. pachtovné na základě zákona č.126/1946 Sb. *o úpravě zemědělských pachtovních poměrů*. Vzhledem k tomu, že neúměrně rostly výdaje JZD na pachtovné, bylo doporučeno, aby bylo při novelizaci zákona sníženo ze 3% na 1%, případně ještě níže.

Trestní tažení proti nim začalo v létě 1949 a od druhé poloviny roku 1950 v souvislosti s nově přijatým trestním zákonem se ještě více vystupňovalo. Předtím byly přestupky spojené s mařením hospodářského plánu stíhány zejména podle paragrafu 36 a 38 zák. 231/1948 Sb. na ochranu republiky.[13] Vzhledem k nedostatečné výši trestů a především malému počtu odsouzených „vesnických boháčů“ se tyto prohřešky pro příště měly klasifikovat podle paragrafů 85, 134, 135 a 136 nového trestního zákona č. 86/1950 Sb.[14] Nejčastěji byli sedláci

[13] § 36 zák. 231/1948 Sb. Sabotáž. (1) Kdo neplní nebo poruší povinnost vyplývající z jeho veřejné funkce, úřadu, služby, povolání nebo zaměstnání nebo plnění takové povinnosti obchází v úmyslu mařiti nebo ztížiti provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu, bude potrestán, nejde-li o čin přísněji trestný, pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let.

(2) Těžkým žalářem od pěti do deseti let bude viník potrestán a) dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 za branné pohotovosti státu nebo v době ozbrojeného napadení republiky, b) dopustí-li se takového činu jako člen spolčení k hospodářské sabotáži, c) bylo-li zmařeno nebo ztíženo provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu v podstatném úseku, nebo d) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost.

§ 38 zák. 231/1948 Sb. Ohrožování jednotného hospodářského plánu. Kdo z nedbalosti neplní nebo poruší povinnosti vyplývající z jeho veřejné funkce, úřadu, služby, povolání nebo zaměstnání, ač mohl věděti, že tím ohrožuje provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od jednoho měsíce do jednoho roku

[14] § 85 zák. 86/1950 Sb. Sabotáž. (1) Kdo z nepřátelství k lidově demokratickému řádu nesplní nebo poruší povinnost svého povolání, zaměstnání nebo své služby anebo plnění takové povinnosti obchází nebo se dopustí jiného jednání v úmyslu a)mařit nebo ztěžovat provádění nebo plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství v některém úseku, nebo, b) způsobit vážnou

odsuzováni pro zločin sabotáže, za což jim podle správního zákona hrozil trest v rozmezí od 3 do 25 let . Často byl trest ještě zostřen dalšími opatřeními, a to půstem, tvrdým ložem, samovazbou a temnicí. U většiny odsouzených byl dále uplatňován vedlejší trest v podobě propadnutí majetku ve prospěch státu spolu s vysokými peněžitými tresty až do výše 100 000 Kčs, které byly ale často pro jejich výši téměř nevymahatelné. V případě jejich nezaplacení byl odsouzeným trest prodloužen o určitý počet měsíců v závislosti na výši pokuty.

Rozsudky byly často nepřesvědčivé, působily dojmem příliš umělé konstrukce. Nebyly brány v úvahu výpovědi svědků u soudu, doklady potvrzující plnění

---

poruchu v činnosti úřadu anebo veřejného orgánu, národního podniku, lidového družstva nebo jiné organizace socialistického sektoru, bude potrestán odnětím svobody na tři až deset let.

(2) Odnětím svobody na deset až pětadvacet let bude pachatel potrestán, a) dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 jako člen spolčení, b) je-li činem značnou měrou ztíženo provádění nebo plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství ve zvláště důležitém úseku, c) je-li v činnosti úřadu nebo jiného veřejného orgánu, národního podniku, lidového družstva nebo jiné organizace socialistického sektoru skutečně způsobena vážná porucha, nebo d) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost.

(3) Odnětím svobody na doživotí nebo smrtí bude pachatel potrestán, a) jsou-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou měrou ohroženy důležité zájmy obrany vlasti, b) je-li takovým činem zmařeno provádění nebo plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství ve zvláště důležitém úseku nebo značného počtu obyvatelstva, c) je-li takovým činem ohrožen život mnoha lidí nebo má-li takový čin za následek smrt.

§ 134 zák. 86/1950 Ohrožení zásobování. (1) Kdo se dopustí nekalého jednání , které by mohlo ohrozit plynulé zásobování předměty potřeby alespoň části obyvatelstva nějakého místa, bude potrestán odnětím svobody na tři měsíce až tři léta a trestem peněžitým, podmíněné odsouzení je vyloučeno. (2) Odnětím svobody na tři až deset let a propadnutím jmění bude pachatel potrestán, a) dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 opětovně, b) dopustí-li se takového činu jako člen spolčení, nebo c) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost. Podmíněné odsouzení je vyloučeno.

(3) Odnětím svobody na deset až dvacet let a propadnutím jmění bude pachatel potrestán, a) je-li takovým činem způsobeno nebezpečí vážné poruchy v zásobování značného počtu obyvatelstva.

(4) Odnětím svobody na doživotí nebo smrtí a propadnutí jmění bude pachatel potrestán, a) má-li čin uvedený v odstavci 1 za následek hrozivou tíseň mnoha lidí, nebo b) jestliže se dopustí takového činu za zvýšeného ohrožení vlasti a je tu některá s okolností uvedených v odstavcích 2 a 3.

§ 135 zák. 86/1950 Sb. (1) Kdo z nedbalosti maří nebo ztěžuje provoz nebo rozvoj státního, národního, komunálního nebo jiného veřejného podniku anebo lidového družstva, zejména tím, že nesplní nebo poruší povinnost svého povolání, zaměstnání nebo své služby anebo plnění takové povinnosti obchází, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok a trestem peněžitým.

(2) Odnětím na tři měsíce až tři léta a trestem peněžitým bude pachatel, je-li činem uvedeným v odstavci 1 zmařeno nebo ztěžováno provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu v některém úseku.

§ 136 zák. 86/1950 Sb. Nesplní-li soukromý podnikatel nebo ten, kdo je odpovědný zavedení jeho podniku, byť i z nedbalosti, závazek plynoucí z jednotného hospodářského plánu anebo z veřejných dodávek nebo prací, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců.

dodávek, beztrestnost atd. Většina „vesnických boháčů“ se proti těmto rozsudkům odvolávala k vyšší instanci. Odvolací soudy však rozhodovaly podle předem navržených rozsudků a tresty často ještě zvyšovaly. [15]

Jedním z dalších represivních přístupů vůči sedlákům bylo násilné vysídlení jejich rodinných příslušníků z místa jejich trvalého bydliště. Tzv. Akce K (kulak) byla prováděna na základě tajné směrnice tří ministrů z 22. 10. 1951, jejíž obsah byl následující: „*rodinným příslušníkům vesnických boháčů odsouzených soudem nebo národním výborem, jimž byl mimo jiné uložen trest propadnutí celého jmění, bude určeno pracovní místo a místo pobytu mimo obvod obce dosavadního bydliště“*.[16]

Mezi rodinné příslušníky se počítali všichni, kteří žili se sedlákem v době zahájení trestního stíhání ve společné domácnosti.

Pokud zemědělskou usedlost vlastnil ještě někdo jiný, zpravidla manželka nebo děti, byla na tuto část uvalena národní správa. Národní správce příslušný díl hospodářství pronajal nebo převedl bez náhrady do užívání JZD nebo státního statku. Uvalená národní správa měla být vykonávána tak, aby sloužila zejména k posílení socializace venkova.

Podle směrnice mohl prokurátor z propadlého majetku vyjmout nejnutnější majetek k zaopatření rodiny. Sem spadalo nutné osobní šatstvo, prádlo, zásoby potravin na pár dní či nejnutnější bytové zařízení jako stůl, židle, postele a skříň.

Ministerstvo národní bezpečnosti určilo nové místo pracovního pobytu odsouzeného národnímu výboru v původním bydlišti a ten rodinu na její vlastní náklady přestěhoval. Postižená rodina byla zpravidla odsunuta co nejdále od svého původního bydliště (minimálně 30 kilometrů od původního bydliště). Jedním z důvodů bylo, aby nemohla ovlivňovat další dění v obci. Zároveň to také vedlo k faktické likvidaci širších rodin, které v té době převažovaly. Někteří postižení řešili tento zákaz pobytu tím, že pokud jim to bylo umožněno, tak se přestěhovali k příbuzným. Rodiny byly umisťovány na vybrané státní statky, zejména v pohraničí.

---

[15] Viz: KAPLAN, K., PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister a Principál, 2001.

[16] ROKOSOVÁ, Š. Administrativní opatření – jedna z forem perzekuce sedláků komunistickým režimem. In*: Securitas Imperii 10.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2001, s. 164.

Akce byla pozastavena pro neutuchající odpor rolníků v létě 1953. Bohužel neexistují přesné údaje, kolik sedláků bylo při akci K (kulak) vysídleno.

2 Postavení rodiny Rumlů v Chrástu a život Jana Rumla

Obec Chrást leží 10 kilometrů severovýchodně od Plzně. Ves se rozkládá po obou březích řeky Klabavy, která ústí do řeky Berounky. Chrást se dělí na Horní na levém břehu Klabavy a na Dolní na pravém břehu.

V 16. století tvořilo obec 13 dvorů, mlýn v Dolním Chrástu, 2 poustky a opuštěná tvrz. Jeden z dvorů měl jméno Ševcovic dvůr podle rodiny, která jej vlastnila až do roku 1592, kdy jej sirotkové Matěje Ševce prodali za 400 kop míšeňských Jiříku Hosweinovi.[17] Během dalších staletí se tady vystřídalo několik majitelů. Do držení rodiny Rumlů se Ševcovic dvůr dostal v roce 1833, kdy jej za 1000 zlatých stříbrných koupili Jan a Sabina Rumlovi od Františka Zedníka a jeho manželky Ludmily, kteří zde žili na výměnku až do své smrti. Jan Ruml nejenže získal dobrý statek v obci, ale záhy i důvěru chrásteckých občanů, kteří jej pro léta 1861-1870 zvolili za starostu obce. Od roku 1876 zde hospodařil jeho syn František Ruml, který nechal nedaleko od stavení postavit novou dvoupatrovou stodolu na obilí a rozšířil dvůr o některé nové hospodářské budovy. Jeho syn Václav Ruml dostal do držení chalupu spolu s polnostmi v roce 1889 po svatbě s Antonií Vopatovou. Stejně jako jeho děd zastával funkci starosty v Chrástu a to v letech 1905-1919. Během svého starostování se především zasloužil o výstavbu nové chrástecké školy na návsi v Chrástu. [18]

Václav Ruml měl se svojí manželkou Antonií Vopatovou jednoho syna a tři dcery. Syn Jan byl nejstarší, pak následovala Anna, Marie a nejmladší byla Antonie. První odešla z domova Anna, která se provdala za úředníka Václava Vrbu z Plzně. Marie si vzala za muže pana Pazlara, toho času úředníka z kaolínky v Horní Bříze. Antonie zůstala v Chrástu, kde si vzala za muže místního zámečníka Václava Štaifa. Jan si vzal za ženu Marii Šikovou z Vochova, s kterou bydlel na rodinném statku Rumlů.

Jan Ruml se narodil 29. 8. 1890 v Chrástu. Po absolvování obecné školy v Chrástu, začal chodit na místní Pokračovací průmyslovou školu. Poté ještě dva roky navštěvoval rolnickou školu v Plzni. Dostalo se mu tedy dobrého vzdělání

[17] CHUDÁČEK,V. *Pamětní kniha školy v Chrástu u Plzně.* Plzeň: Národopisné museum Plzeňska, 1928, s. 15.

[18] CHUDÁČEK,V. O starých selských dvorech v Chrástu. *Plzeňský kraj*, 30.4. 1937.

pro jeho budoucí život. Už během školních let začal pracovat na hospodářství svého otce Václava Rumla, který v té době patřil mezi největší sedláky v obci. Po válce v roce 1921 se oženil s Marií Šikovou, dcerou rolníka z nedalekého Vochova a převzal plnou odpovědnost za chod celého hospodářství. S Marií Šikovou měl dvě děti, syna Václava a dceru Ludmilu.[19] Mimo hospodářství se velmi politicky angažoval v místní samosprávě obce stejně jako jeho předkové. Od roku 1923 až do roku 1935 byl nepřetržitě členem místního obecního zastupitelstva za stranu agrární, přičemž v letech 1932 až 1935 zastával úřad starosty. V roce 1935 se funkce vzdal z důvodu zvolení do okresního zastupitelstva, ale nadále byl v obci angažován ať už jako člen finanční nebo elektrické komise.[20] Mimo to byl dlouholetým a váženým členem Hospodářského družstva Plzeň.

I přes tyto veškeré aktivity bylo jeho hlavní činností hospodaření. Jan Ruml patřil mezi největší sedláky v obci.[21] Jeho hospodářství zahrnovalo obytné stavení, dále pak stáje pro koně a skot, chlévy pro vepře a ostatní zvířectvo.[22] V zadní části jeho pozemku stála stodola, kde byly umístěny především zemědělské stroje a nářadí. Stodola ve směru na Dolany, kterou nechal postavit František Ruml, byla využívána především pro uskladnění obilí.

V rámci rostlinné výroby pěstoval krmivo pro hospodářské zvířectvo jako oves, jetel, vojtěšku, kukuřici a další krmné plodiny. Pro svou vlastní potřebu a volný prodej vysíval pšenici, ječmen, žito, brambory a luštěniny. Přebytek obilí prodával především Hospodářskému družstvu Plzeň, v kterém dlouhodobě působil.

Během 2. světové války Jan Ruml významně podporoval naturáliemi nejenom své příbuzné[23], ale i celou řadu spoluobčanů, zejména rodiny perzekuovaných a

[19] Václav Ruml, nar. 31 .7. 1922, Ludmila Pytlíková (Rumlová), nar. 1926.

[20] Kronika obce Chrástu 1921-1959, s.14-42.

[21] Podle soupisu polí a luk v katastru obce Chrást z roku 1941 vlastnil Jan Ruml 28,56 ha.

[22] Podle údajů z hospodářského výkazu z roku 1948 na jméno Jan Ruml byl stav hospodářského zvířectva následující: 3 koně, 18 kusů hovězího dobytka, 16 prasat, 5 ovcí, 87 kusů drůbeže, 13 kachen , 4 husy.

[23] Během tzv. *Chrástecké aféry* v listopadu 1943 bylo v Chrástu gestapem zatčeno téměř 100 osob. Mezi zatčenými byli i dva švagrové Jana Rumla, Václav Vrba a Václav Štaif, přičemž první zmiňovaný dostal 7 let káznice a druhý byl popraven.

vězněných. Po dlouhotrvající válce, kdy se potýkal s nedostatkem pracovních sil, krmiva pro dobytek, hnojiv a dalších potřeb pro zemědělce očekával, že se jeho situace zlepší a bude moci začít s poválečnou obnovou a následnou modernizací svého hospodářství. V tomto optimistickém výhledu ho utvrzoval i fakt, že se již mohl plně spolehnout i na pomoc svého syna Václava Rumla, který během války ukončil studia na hospodářské škole a stal se jeho velkým pomocníkem. I přes tuto úlevu se Jan Ruml po roce 1945 už tolik politicky neangažoval vzhledem k jeho vyššímu věku a soustředil svou pozornost především na rozvoj rodinného podniku. Přestože nezastával žádné vysoké funkce, jeho vliv v obci byl stále velmi patrný. Spolu s rolníkem Františkem Zichem[24], jeho dlouholetým přítelem, měl hlavní slovo na místních schůzích JSČZ. V Chrástu stejně jako v jiných obcích ČSR během roku 1949 proběhlo několik schůzí týkajících se scelování pozemků, založení JZD apod. Většina chrásteckých rolníků v čele s Františkem Zichem a Janem Rumlem se striktně stavěla proti těmto návrhům komunistů, které by vedly k rychlé socializaci obce. Situace se v Chrástu vyhrotila v zimě na přelomu roku 1949/1950, kdy mělo dojít k podpisu nových dodávkových smluv na rok 1950.

[24] František Zich – rolník, nar. 3.11.1895, Chrást čp. 4. V letech 1945-1948 předseda JSČZ v Chrástu.

3 Osudy Jana Rumla po roce 1949

3.1 Průběh vyšetřování a odsouzení Jana Rumla

Jan Ruml se řadil mezi klasické případy „vesnických boháčů“. Pro zařazení do této kategorie splňoval všechna kritéria. Především vlastnil více než 20 ha půdy, což bylo hlavní kritérium pro vymezení *kapitalistických živlů*. Dále jako jeden z prvních v obci měl traktor[25], což jasně ukazovalo, že se jedná o „vesnického boháče“, neboť traktor mohl podle komunistů vlastnit jenom „kulak“. Dále se jednalo o osobu s agrární minulostí[26], která měla velký vliv na ostatní rolníky v obci a výrazně přispěla k tomu, že v Chrástu nebylo za jeho působení založeno JZD. Bylo tedy jen otázkou času, kdy se najde nějaká vhodná záminka k jeho zatčení.

Osudnou se mu stala místní schůze JSČZ v hostinci u Švajcrů konaná dne 9. 1. 1950. Schůzi JSČZ svolal předseda této organizace Václav Štrunc z Chrástu na přání většiny členstva. Předmětem jednání byly kontingenty na rok 1950. František Zich v průběhu jednání navrhl, aby se podala žádost k Jednotnému národnímu výboru (JNV) v Plzni, jenž by se týkala zpětného přeřazení obce z druhé bonitní třídy do vyšší třídy, přičemž do rozhodnutí o této žádosti mělo být posečkáno s podepsáním výrobních a dodávkových smluv na rok 1950.[27] K tomuto kroku se dobrovolně svým podpisem na prezenční listině zavázala většina přítomných rolníků. O pár dní později na nátlak MNV, ale většina chrásteckých rolníků vyjma Zicha a Rumla dodávkové smlouvy na rok 1950 podepsala, aniž by byla žádost o přeřazení řešena.

---

[25] Typ MBA Diesel.

[26] Za první republiky člen strany agrární, po roce 1945 příslušník Československé strany lidové.

[27] Obec byla na konci roku 1949 přeřazena z vyšší bonitní třídy do druhé třídy, což mělo za následek vyšší kontingenty.

Vzhledem k tomu, že většina chrásteckých rolníků nesplnila svoji dodávkovou povinnost za rok 1949, byla u některých velkých rolníků v průběhu ledna 1950 provedena domovní prohlídka. Jejím záměrem bylo prověření, zda rolníci neschovávají obilí, které by mohli nabídnout k náhradnímu plnění za nedodané dodávky.[28] 24.1. 1950 v dopoledních hodinách proběhla kontrola i u Jana Rumla. Tříčlenná komise pod vedením Vojtěcha Štrunce nalezla na sýpce u Jana Rumla vetší množství obilí a to cca 8q pšenice, 10q žita, 10q ječmene, 15q ovsa.[29] Množství obilí však bylo zjištěno pouze odhadem. Ve skutečnosti byla celková váha obilí podstatně nižší. Toto obilí měl Jan Ruml pro samozásobení, na setbu i na krmení hospodářských zvířat a jeho množství nebylo nikterak přemrštěné vzhledem k velikosti jeho hospodářství. Proto také mohl dodat pouze 50kg žita jako náhradu za nedodané brambory, kterých byla v roce 1949 neúroda. Komise mu dočasně všechno nalezené obilí pozastavila. Stejná kontrola byla provedena u rolníka Františka Zicha a také on měl podle zjištění druhé komise, vedené Josefem Hajšmanem, nabídnout větší množství obilí jako náhradu za nedodané brambory.

Celá akce musela být dopředu pečlivě připravena, protože už během odpoledne 24. 1. 1950 začalo místní oddělení Sboru národní bezpečnosti (SNB) Chrást s výslechy svědků, kteří se zúčastnili schůze v hospodě u Švajcrů. Většina předvolaných svědků vypovídala v neprospěch Zicha i Rumla, přičemž je velmi pravděpodobné, že některé výpovědi byly vynucené a překroucené. K výslechu bylo přizváno méně než deset svědků, ačkoliv se schůze prokazatelně zúčastnilo více než 20 místních rolníků. Většinou se jednalo o rolníky s komunistickou příslušností. Na základě těchto výpovědí měli být oba dva předvedeni na SNB v Chrástu.

Téhož dne, kolem 21 hodiny, se do domu Jana Rumla dostavil příslušník Alois Kylich z oddělení SNB Chrást, aby Jana Rumla vyzval k odchodu na místní stanici SNB. Po 20 minutách od jejich odchodu se tento příslušník vrátil ještě s jedním občanem. S sebou přinesli bezvládného Jana Rumla, který byl v

[28] Jan Ruml byl jedním ze 7 rolníků , kteří splnili dodávkové povinnosti v roce 1949 na 100% vyjma brambor, kterých ale byla neúroda.

[29] Archiv města Plzně (AMP), fond Okresního soudu (Okresní soud) Plzeň, spis TI 37/1950, Rozsudek Okresního soudu v Plzni, s. 5.

bezvědomí a krvácel z týlové části hlavy. V následujícím čase přijela sanitka, kterou přivolali příslušníci SNB v Chrástu, a která odvezla zraněného do Fakultní nemocnice v Plzni.[30] Druhý obviněný František Zich byl po výslechu zadržen a v nočních hodinách převezen do vazební věznice Krajského soudu v Plzni.[31]

Ve výpovědi strážmistra A. Kylicha k příčině úrazu Jana Rumla bylo uvedeno: *„Po odchodu z domu občana Jana Rumla jsme odcházeli směrem k národnímu výboru. V době, kdy jsme došli na úroveň budovy školy v Chrástu nás předjíždělo neznámé pravděpodobně osobní auto. V této době také z neznámých důvodů Jan Ruml upadl na záda, přičemž utrpěl těžké poranění hlavy. Nebyl jsem schopen přesně určit mechanismus, který Janu Rumlovi zranění způsobil, avšak domníval jsem se, že osobní automobil táhl za sebou drát, který poškozenému podrazil nohy.“* [32]

Stejná verze se objevila i v trestním oznámení jenom s tím rozdílem, že byla doplněna o některé další skutečnosti. Podle trestního oznámení měl být Jan Ruml zraněn drátem z telefonního vedení, který se přetrhl díky silnému větru a následně se zachytil za projíždějící auto.[33] Samotná konstrukce případu se jeví jako nepravděpodobná i s přihlédnutím ke skutečnosti, že místo kde byl zraněn se nacházelo mimo hlavní silnici.

Samotný zraněný Jan Ruml nebyl schopen vysvětlit, jakým způsobem úraz utrpěl, neboť se u něj po otřesu mozku projevila porucha paměti tzv. *retrográdní amnesie*[34]. Ve své výpovědi k této věci uvedl: *„Pro mne přišel SNB, tuším 24.ledna v 9 hodin večer, že mám jít na národní výbor. Vyšli jsme ze dvora pár kroků a nevím, co se mnou dále dělo. Pak mne odvezli domů, ten četník mne přivezl ještě s jedním a sanita mne odvezla do nemocnice v Plzni. Četník mi pak říkal, že mně porazil traktor, později mně říkali, že mne porazilo auto, je mně to*

[30] Vojenská obvodová prokuratura Plzeň, záznam ze dne 6. 6. 1968, Oznámení Václava Rumla o nesprávném postupu příslušníků SNB Chrást při objasňování příčin úmrtí občana Jana Rumla, nar. 29. 8. 1890 v Chrástu u Plzně.

[31] AMP, f.. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, Trestní oznámení z 25. 1. 1950, č. listu 6.

[32] Vojenská obvodová prokuratura Plzeň, Usnesení ze dne 17. 2. 1969 ve věci oznámení občana Václava Rumla.

[33] Tamtéž, č. listu 7.

[34] „Retrográdní amnesie“ – ztráta paměti vztahující se na časový úsek před úrazem hlavy.

divné, že jsme šli po pravé straně ve směru jízdy, on šel po levé straně, jeho to neporazilo a mne jo.“ [35]

V této výpovědi se objevuje další verze. Podle ní mohl být Jan Ruml sražen traktorem. Zůstává však s podivem, že se tuto informaci, jak sám říká, dozvěděl od příslušníka SNB. Lze předpokládat, že tím myslel strážmistra J. Hajšmana nebo A. Kylicha. Podle všech dostupných materiálů Jan Ruml ihned po úrazu upadl do bezvědomí, z kterého se probral až druhý den večer. V té době už ale bylo sepsáno již zmíněným J. Hajšmanem trestní oznámení proti oběma rolníkům, kde byla uvedena verze s autem. Jako pravděpodobnější se tedy zdá varianta, že informaci o srážení traktorem získal od svých příbuzných při jejich návštěvě ve Fakultní nemocnici v Plzni a nikoli od příslušníka. Podle svědectví Václava Rumla měl totiž strážmistr Alois Kylich krátce po úrazu sdělit jeho matce Marii Rumlové, že občan s kterým přivedl jeho otce, je traktorista, který otce porazil.[36]

Ještě je zde poslední možná verze celé události, která nikde není písemně zachycena a pouze vyplývá ze svědectví pamětníka Václava Štaifa z Chrástu. Podle ní měl Jan Ruml dostat při předvádění na policejní stanici od místního příslušníka A. Kylicha několik ran gumovou tyčí, přičemž jedna z nich mu měla způsobit zranění hlavy. Tuto verzi ale nelze z určitostí potvrdit vzhledem k tomu, že jediným doloženým očitým svědkem byl právě příslušník A. Kylich, který se ale nikdy k žádnému fyzickému násilí nedoznal. Bohužel neexistuje ani záznam z Fakultní nemocnice v Plzni, který by mohl tuto skutečnost objasnit. Ať už je pravda jakákoli, jisté je, že se bezpečnostní složky snažily celou událost zahladit a dále nevyšetřovat.

Ve Fakultní nemocnici v Plzni byl hospitalizován na chirurgickém oddělení po dva dny. Mezitím vypracovalo Velitelství SNB Chrást trestní oznámení proti Františku Zichovi a Janu Rumlovi především na základě již zmíněných výpovědí svědků přítomných na schůzi JSČZ dne 9. 1. 1950 v Chrástu. Obviněnému Zichovi se kladlo za vinu, že na schůzi podněcoval rolníky k nepodepisování výrobních a dodávkových smluv, přičemž v tomto jednání měl být podporován

[35] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, Posudek soudních znalců o zdravotním stavu Jana Rumla z 29. 3. 1950, č. listu 22.

[36] Vojenská obvodová prokuratura Plzeň, záznam ze dne 6. 6. 1968, Oznámení Václava Rumla o nesprávném postupu příslušníků SNB Chrást pří objasňování příčin úmrtí občana Jana Rumla, nar. 29. 8. 1890 v Chrástu u Plzně.

Janem Rumlem. Toto obvinění se však nepotvrdilo. Dále se oba dva podle příslušníků místní stanice měli dopustit trestného činu sabotáže, protože prý úmyslně zatajili značné zásoby obilí, které měli nabídnout k náhradnímu plnění za nedodané brambory. František Zich byl ještě navíc obviněn z toho, že na začátku ledna 1950 měl nabádat některé místní občany proti republice. Z výše uvedeného vyplývá, že hlavním obviněným byl František Zich. Jan Ruml se pouze *„svezl"* spolu s ním jako vlivný a bohatý sedlák v obci. Vznesené obvinění proti Janu Rumlovi bylo velmi nedůvěryhodné, což si uvědomovali i samotní příslušníci. Jan Ruml prokazatelně pouze nedodal předepsané množství brambor[37], přičemž ale dodávky v roce 1949 byly v obci splněny jen na 30%. Naopak ostatní kontingenty jako jeden z mála rolníků v Chrástu splnil na víc než 100% a za nedodané brambory dodal 50 kg žita jako náhradu.[38] Jeho pověst úspěšného rolníka, který plní své povinnosti a je ctěným občanem Chrástu, však bylo třeba pod nějakou záminkou narušit. Příslušníci SNB k tomu využili uzavřeného případu, který se týkal údajného udání za druhé světové války. Dle tohoto obvinění měl Jan Ruml udat gestapu dvě místní ženy z důvodu jejich nedocházení k němu do práce. Celá věc byla po válce skutečně řešena Okresním národním výborem Plzeň-venkov, přičemž Jan Ruml byl v zimě 1946 v této věci zproštěn viny z důvodu chybějících písemných i ústních důkazů.[39] Zmíněné ženy byly 25. 1. 1950 vyslechnuty a jejich výpovědi byly přidány k trestnímu oznámení.

Trestní oznámení bylo odesláno dne 25. 1. 1950 Okresní prokuratuře v Plzni. Na základě tohoto trestního oznámení byl Jan Ruml 27.1. na příkaz okresní prokuratury zajištěn, ale vzhledem k jeho zdravotnímu stavu byl pouze přeložen na uzavřené oddělení fakultní nemocnice, *ústav hluchoněmých*, nervové oddělení, číslo pokoje 61.[40] Podle lékařské zprávy z nervového oddělení z 2. 2. 1950 utrpěl Jan Ruml těžký otřes mozku. 2. 2. 1950 v odpoledních hodinách byl Jan Ruml po

[37] Jan Ruml dodal 33q brambor z předepsaných 196q .

[38] Stížnost pozůstalého syna Václava Rumla Generální prokuratuře v Praze, ve věci porušení zákona v rozsudku Okresního soudu v Plzni ze dne 19. 7. 1950 č.j. 37/50 a v rozsudku Krajského soudu v Plzni jako odvolacího ze dne 16. 12. 1950 č.j. To 1293/50.

[39] František Zich byl nařčen z toho, že už před druhou světovou válkou byl členem fašistické organizace. Tato informace byla podložena pouze na základě jediného novinového článku *Nové doby* z roku 1936. Jeho osobní profil ještě zhoršovala skutečnost že, jeho syn František už delší dobu pobýval za hranicemi Československé republiky. František Zich dodnes žije v Austrálii.

[40] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, č. listu 15.

nedostačující prohlídce ihned zatčen a převezen sanitním vozem do vězeňské nemocnice v Plzni, neboť nutně potřeboval další lékařskou péči.[41] Ve vězeňské nemocnici byl jeho ošetřujícím lékařem MUDr. Evžen Veselý.

Jeho vážné zranění již od začátku komplikovalo celé vyšetřování. Neustále byl posouván jeho termín výslechu. K prvnímu pokusu o jeho výslech ze strany SNB Chrást došlo 6. 2. 1950 se svolením Okresní prokuratury v Plzni a to ve věznici Krajského soudu v Plzni. Jan Ruml však při výslechu na kladené otázky téměř nereagoval. Jeho výpověď byla zmatečná. Nezdá se ale, že by zapíral. S velkou pravděpodobností si téměř nic nepamatoval, což dokládá i zpráva z nemocnice z 28. 1. 1950, která sděluje, že „*pacient se na nic nepamatuje a chvílemi mluví z cesty*."[42] Jeho zdravotní stav tak znovu neumožnil sepsat výpověď s obviněným a oddálil soudní líčení. Po telefonické konzultaci s jeho lékařem byl termín výslechu posunut o 14 dní.[43]

K dalšímu výslechu obžalovaného Jana Rumla skutečně došlo podle plánu 23. 2. 1950 na strážnici krajské věznice v Plzni. Obviněný byl na strážnici přinesen na nosítkách, protože nemohl vzhledem k jeho vysokému krevnímu tlaku chodit. Jan Ruml sice při výslechu reagoval na kladené otázky, když však byl vyzván, aby vypovídal k svému obvinění, vymlouval se , že si na nic bližšího nepamatuje. Na problémy s pamětí si stěžoval od úrazu, který utrpěl dne 24. 1. 1950.[44] Důležitý pro další průběh vyšetřování byl fakt, že s obviněným byla sepsána výpověď, ačkoli se v ní Jan Ruml k ničemu nedoznal. 2. 3. 1950 se Jan Ruml podrobil další kontrole na neurologickém oddělení Fakultní nemocnice v Plzni. Jeho zdravotní stav byl stále velmi vážný. Při kontrole si stěžoval doktorovi, „*že od úrazu ztratil čich, špatně slyší na levé ucho, dále má skoro denně bolesti hlavy, chvění a třes celého těla, brnění a bolesti v dlaních.*"[45]

Mezitím Okresní prokuratura v Plzni zpracovala trestní oznámení proti Janu Rumlovi a Františku Zichovi v obžalovací spis, který byl dne 21. 2. 1950 zaslán

---

[41] Tamtéž, Lékařská zpráva o zdravotním stavu Jana Rumla z 2. 2. 1950.

[42] Tamtéž, č. listu 16.

[43] Tamtéž, č. listu 9.

[44] Tamtéž ,č. listu 13-14.

[45] Tamtéž, Lékařská zpráva o zdravotním stavu Jana Rumla z 2. 3. 1950, č. listu 19.

předsedovi senátu Okresního soudu v Plzni.[46] Okresní soud tak mohl zahájit hlavní přelíčení s obžalovanými. Na základě vyjádření vězeňského lékaře MUDr. E. Veselého však dospěl ke zjištění, že obviněný Jan Ruml nemůže být vzhledem k jeho zdravotnímu stavu v dohledné době postaven před soud.[47]

3. 3. 1950 si proto Okresní soud v Plzni vyžádal písemný posudek ke zdravotnímu stavu Jana Rumla od vězeňského lékaře MUDr. E. Veselého, který by ho umožnil postavit před soud spolu s Františkem Zichem. MUDr. E. Veselý písemně oznámil okresnímu soudu, že není skutečně možné zahájit s obviněným Janem Rumlem hlavní líčení 15. 3. 1950, jak bylo předběžně stanoveno soudem a doporučil, aby datum přelíčení byl stanoven na druhou polovinu dubna.[48] Okresní prokuratura proto navrhla vyšetření zdravotního stavu Jana Rumla soudními znalci JUDr. Aloisem Exnerem a MUDr. Vlastimilem Klímou, kteří měli za úkol do 10 dnů vypracovat zdravotní posudek. Zejména se měli zaměřit na to, kdy bude moci být postaven před soud. Posudek MUDr. Vlastimila Klímy a JUDr. Aloise Exnera o zdravotním stavu Jana Rumla vycházel jednak z lékařských zpráv nervového oddělení v Plzni a dále pak z vyjádření vězeňského lékaře MUDr. E.Veselého a samotného výslechu obžalovaného Jana Rumla.[49]

Z posudku z konce března 1950 vyplynulo, že Jan Ruml trpí celkovou *arteriosklerosou* spojenou s *arteriosklerosou* mozkových cév. Dále znalci zhodnotili, že porucha jeho paměti je nepodstatná a konstatovali, že jeho paměť je na úrovni jeho vrstevníků. Jeho zdravotní stav byl přes všechny jeho obtíže označen za uspokojivý. Znalci nenamítali nic proti tomu, aby hlavní líčení bylo zahájeno v nejbližší možné době.[50] Znalci si dobře uvědomovali, že zdravotní stav

---

[46] Tamtéž, Obžalovací spis, č. listu 10-11.

[47] Tamtéž, č. listu 10-11.

[48] Tamtéž, č. listu 20.

[49] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50,č. listu 18.

[50] Tamtéž, Posudek soudních znalců o zdravotním stavu Jana Rumla z 29. 3. 1950, č. listu 23.

obžalovaného je vážný a s velkým zlepšením do budoucna se nedá počítat. Proto doporučili neotálet se zahájením soudního přelíčení.

Hlavní přelíčení se však nakonec konalo až 17. 5. 1950. Nabízí se tak několik variant, proč bylo soudní líčení ještě o několik týdnů odloženo oproti předpokládanému termínu. Buď byl zdravotní stav Jana Rumla natolik vážný, že nedovoloval ho postavit před soud dříve a nebo, což je pravděpodobnější, zatím stály technické záležitosti spojené s přípravou soudního líčení. Jan Ruml svěřil plnou moc při obhajobě do rukou JUDr. Karla Stadlera, advokáta židovského původu z Plzně. Výběr dr. Stadlera nebyl vůbec náhodný. Jednalo se o osobu ve vzdáleném příbuzenském vztahu, které rodina Rumlových důvěřovala. K. Stadler patřil k uznávaným plzeňským advokátům. Mimo jiné ve stejné době zastupoval také poslance Stanislava Broje.[51] Dalo se tedy očekávat, že se dr. Stadler bude snažit v rámci svých možností Janu Rumlovi pomoci.[52] Před konáním hlavního líčení písemně požádal soud o předvolaní svědků, kteří měli vyvrátit vinu Jana Rumla. Šlo hlavně o přímé účastníky schůze z 9. 1. 1950 a syna Jana Rumla Václava, který měl potvrdit, že nalezené obilí na statku sloužilo jen a jen k samozásobení a výkrmu dobytka. Dále soudu předložil dokumenty dokazující nevinu obžalovaného ve věci údajného udání žen.

[51] Stanislav Broj (1901 – 1950) - český politik, člen agrární strany, od roku 1945 člen Československé strany lidové. Jako poslanec Národního shromáždění v letech 1946 – 1948 patřil k nejvýraznějším odpůrcům komunistů a vedl dlouhý a těžký boj proti komunistické zemědělské reformě. Po únorovém převratu byl ve dvou vykonstruovaných procesech odsouzen nejprve k 5 letům těžkého žaláře a posléze k smrti. Byl popraven 23. 5. 1950 v Pankrácké věznici.

[52] Postavení a role obhájců se po únoru 1948 velmi změnila. Na schůzích ministerstva spravedlnosti při hodnocení prvních politických procesů po státním převratu 1948 již zaznívala kritika advokátů. Vytýkalo se jim, že nepochopili novou funkci justice a obhájců, že si počínají jako dřív, tzn. že obhajují své klienty a tím podrývají žalobu, znevažují práci vyšetřovatelů a prokurátora. Po kritice následovaly prověrky obhájců a výběr těch, kteří mohli působit v politických procesech, zejména u Státního soudu. Potom i oni prošli sítem a několik jich ze seznamu spolehlivých zmizelo. A naopak, mnozí se stávali spolupracovníky Státní bezpečnosti. Po prověrkách a zákrocích v letech 1948-1949 zůstali v politických procesech pouze ti obhájci, kteří novou roli buď ze strachu nebo z přesvědčení přijali a vystupovali tak, aby podpořili žalobu. Pouze v ojedinělých případech se pokusili, spíše však jen naznačili pokus o obhajobu. Obvykle se omezili na prosbu o mírný trest, případně přemlouvali svého klienta, aby upustil od odvolání proti rozsudku. Takový stav obhajoby zcela převládl už na rozhraní let 1949-1950, předtím si obhájci ještě troufali a snažili se plnit svou profesní povinnost a společenské poslání. Viz: KAPLAN, K., PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu.* Brno: Barrister a Principál, 2001. Též: VOREL, J., ŠIMÁNKOVÁ, A., BABKA, L. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech.* Díl III. In: Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, č. 10. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004.

Předsedou senátu byl jmenován soudce Okresního soudu v Plzni JUDr. Lev Tanzer. Dalšími členy senátu byli soudci z lidu [53] Karel Krňoul a Jan Kroha, oba povoláním slévači. Okresním prokurátorem byl dr. Pospíšil. [54]

Během přelíčení se Jan Ruml odvolával na obhajobu, kterou vypracoval již zmíněný JUDr. Karel Stadler. Ve své výpovědí zmínil, že na schůzi JSČZ obžalovaného Zicha vůbec nepodporoval a ani s ním nebyl nijak domluven na postupu jednání.V další části své řeči poukázal na to, že splnil kontingent na více než 100%. Pouze brambory nemohl dodat v předepsaném množství následkem neúrody v roce 1949. Jako náhradu za brambory dodal 50 kg žita. [55]

Jako svědci se hlavního líčení zúčastnili všichni rolníci, kteří byli vyslýcháni na konci ledna. Jejich výpovědi před soudem ale působily zcela odlišným dojmem než výpovědi původní, které byly sepsány příslušníky v Chrástu. Všichni svědci při svých výpovědích u soudu stáli na straně obžalovaných, nebo k věci zaujali minimálně neutrální stanovisko. Zejména svědkyně Anna Hrůzová nesouhlasila s tvrzením, že ve své původní výpovědi uvedla, že ji a ostatní rolníky nutil Zich k nepodepisování smluv. Jako nejpravděpodobnější se jeví varianta, že původní výpovědi byly překroucené a vymáhané pod tlakem a to zejména u svědkyně A.Hrůzové. Určitý vliv na svědky měl i fakt, že většina chrásteckých rolníků stála na straně zatčených.

---

[53] Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví zavedl instituci soudců z lidu, kteří zasedali v soudních senátech. Zejména v politicky motivovaných procesech od nich ministerstvo spravedlnosti očekávalo značný přínos. Byl předpoklad, že soudci z lidu budou představovat politickou část senátu a soudci z povolání odbornou a úřednickou. Vzhledem k tomu, že soudci z lidu tvořili většinu v senátech, měli zajišťovat převahu politického rozhodování. vycházela také z nedůvěry v dosavadní soudce, kteří byli většinou zatíženi soudcovskou minulostí, zatímco u soudců z lidu se předpokládala politická poslušnost. Soudci z lidu jen částečně splňovali původní představy funkcionářů v justici. Mnoho se jich k soudnímu líčení nedostavovalo bez omluvy nebo s omluvou a způsobovalo tak odklad řízení. Jejich seznamy musely být každoročně doplňovány. Stížnosti byly také na nízkou politickou úroveň soudců z lidu, na jejich pasivitu u soudu. Docházelo k případům, kdy právě oni nesouhlasili nebo pochybovali o výši trestů, které požadoval prokurátor, ministerstvo spravedlnosti či bezpečnostní komise KSČ. Situaci jen málo měnilo politické a odborné školení soudců z lidu organizované soudy, stejně pochybný účinek přinášel časopis Soudce z lidu. Rovněž snaha pracovníků justice o častější setkání se soudci z lidu, jakož i ustavení sboru jejich důvěrníků, jakési instituce soudců z lidu, nevedly k očekávané nápravě. První známky změny neutěšeného stavu se objevily v roce 1951, když v řadách soudců z lidu přibývali funkcionáři lidové správy, hospodářství a strany, pro které účast při soudním řízení patřila k pracovní povinnosti nebo dokonce přispívala k dobrému kádrovému profilu. Viz blíže: VOREL, J., ŠIMÁNKOVÁ, A., BABKA, L. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech.* Díl II. In: Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, č. 9. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004, s. 165-186.

[54] Tamtéž, Protokol soudního líčení z 17. 5. 1950, č. listu 32.

[55] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, č. listu 29-30.

Kromě těchto rolníků se k soudu dostavil ještě svědek Josef Krištof, toho času bývalý předseda MNV v Chrástu. Výpověď Josefa Krištofa měla zcela odlišný charakter než dosud vyřčené. Podle jeho názoru všichni přítomní rolníci na schůzi JSČZ jednali pod vlivem obžalovaných. Toto prohlásil i přesto, že se schůze nezúčastnil, což sám před soudem přiznal. Dále oba obžalované ve své výpovědi charakterizoval jako stoupence poslance Broje, kteří neuznávají současné demokratické zřízení a jsou proti současné zemědělské politice státu.[56]

Soud byl po této výpovědi odročen na neurčito vzhledem k tomu, že obě strany, prokurátor i obhájci, požadovali další doplnění celého případu. Obžalovaní i přes výtky obhájců zůstali ve vazbě.

Znalecký posudek zdravotního stavu Jana Rumla z konce března je na dlouho poslední oficiální zprávou tohoto druhu. O dalším vývoji jeho zdravotního stavu se dovídáme jen v menší míře ze zpráv obhájce K. Stadlera, který v krátké době dvakrát za sebou žádá soud, aby byl Jan Ruml pro své onemocnění propuštěn z vazby a souzen na svobodě. Advokátovi K. Stadlerovi šlo hlavně o to, aby byl Jan Ruml vyšetřen na odborném pracovišti, kde by se prokázalo, že není v tomto stavu schopen vykonávat vazbu. Ani jedné z jeho žádostí není před započetím dalšího líčení vyhověno.

Další přelíčení u Okresního soudu v Plzni proběhlo 19. 7. 1950. Senát zasedl opět ve stejném složení. Předsedou senátu byl soudce JUDr. Lev Tanzer, soudci z lidu Karel Krňoul a Jan Kroha, okresním prokurátorem Jiří Dráb. Soud pokračoval výpověďmi dalších svědků, kteří se dostavili na návrh prokurátora. Jednalo se především o členy komisí, kteří dne 24. 1. 1950 zjišťovali stav zásob obilí u obžalovaných Františka Zicha a Jana Rumla. Hlavním obsahem výpovědí svědků byla otázka množství obilí nalezeného během prohlídek u obou obžalovaných. Důvěryhodnost jejich svědectví měla ještě více zvýraznit přítomnost odborného znalce Václava Brožíka, který před soudem potvrdil, že zásoby obžalovaných byly nepřiměřené.

Ze sledu výpovědí týkajících se prohlídek vybočovala řeč příslušníka SNB Josefa Hajšmana, který učinil především prohlášení: "*Nikdy jsem sám žádnou výpověď na stanici SNB nesepisoval a rozhodně výpovědi těch členů, JSČZ, pokud*

[56] AMP, Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, č. listu 35.

jsou uvedeny v trestním oznámení jsou správné a nic k nim nebylo přidáno.“ [57] Toto svědectví před soudem mělo zažehnat jakékoli pochybnosti o zmanipulování a ukázat, že příslušník Hajšman jednal podle pravidel. Nemohla to zvrátit ani výpověď již zmíněné Anny Hrůzové, která znovu před soudem potvrdila: „*Neřekla jsem u výslechu na SNB v Chrástu, že nás František Zich nutil, aby jsme nepodepisovali smlouvy.“* [58] Její tvrzení soud vyvrátil za pomoci svědectví Vojtěcha Štrunce a Rudolfa Sobotky, které na první pohled vzbuzuje nedůvěru. Oba zmínění měli pár dní po schůzi mluvit s A. Hrůzovou, která jim po jejich vyptávání ohledně schůze měla sdělit, „*že Zich a Ruml nařídili přítomným členům, aby to nikdo nepodepsal.“* [59] Soud vzal tedy v úvahu její původní výpověď, aniž by přihlédl k tomu, že byla v rozporu se všemi ostatními. Ostatní rolníci totiž před soudem potvrdili, že Zich ani Ruml je k ničemu nenutili a že podpis na presenční listině nepovažovali za závazný. Rumlovi sice nebylo prokázáno, že by rolníky k nepodepisování přímo nutil jako Zich, ale měl ho v tomto jednání podporovat. Celou věc odůvodnili s tím, že oba byli spolčeni a předem domluveni na průběhu schůze. K tomuto tvrzení došel soud pouze na základě dojmů a hypotetických úvah. Vycházeli ze svědectví rolníka Františka Hrůzy, který podle protokolu SNB z 24. 1. 1950 uvedl: *„Mohu s klidným svědomím prohlásiti, že všechny dosavadní schůze JSČZ byly ovlivňovány Zichem a Rumlem, to je, že většinou bylo odhlasováno to, co tito zemědělci navrhovali.“*[60] Dále bylo proti nim použito svědectví rolníka Václava Štrunce, který k této věci na SNB řekl:*„…při schůzích seděli často vedle sebe.“*[61] Jako v jiných případech jsou tyto slovní výrazy v rozsudku ještě více zkresleny, aby působily dojmem, že se jednalo o skutečné nepřítele státu. Kromě těchto výpovědí se v rozsudku k této věci objevují už jenom slovní spojení, která si soud vyvodil na základě dojmů některých svědků.

---

[57] AMP, Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, Protokol soudního líčení z 19. 7. 1950, č. listu 54.

[58] Tamtéž, č. listu 59.

[59] Tamtéž, č. listu 55.

[60] Tamtéž, č. listu 6d.

[61] Tamtéž, č. listu 6.

Z dosavadního průběhu vyšetřování je vidět, jaká role příslušela prokurátorovi a soudcům a to nejenom v této trestní věci. Prokurátor přijal beze zbytku trestní oznámení od Státní bezpečnosti (StB). Podle něj vytvořil obžalobu, kde přesně stanovil trestné činy obviněných, určil svědky a už předem zamítl možnost propuštění obviněných z vazby. Prokurátor se tak pouze řídil instrukcemi StB a politických orgánů KSČ. Úkolem soudu bylo dodat nezákonnostem zdání legality, řídit průběh líčení a vynášet předem navržené rozsudky.[62]

„*Okresní soud v Plzni uznal po hlavním přelíčení dne 19.7.1950, veřejně provedeném, oba obžalované, že jsou vinni. Obžalovaní František Zich a Jan Ruml v roce 1949 a v lednu 1950 v Chrástu u Plzně neplnili a porušovali soustavně povinnosti, vyplývající z jejich zaměstnání v úmyslu tím mařiti provádění a plnění jednotného hospodářského plánu, při čemž se tohoto činu dopouštěli jako členové spolčení k hospodářské sabotáži, čímž spáchali zločin podle § 36 zák. 231/1948 Sb.*[63] *Obžalovaný František Zich veřejně a před více lidmi pobuřoval dne 9.1. 1950 v Chrástu podněcoval k zločinu sabotáže, čímž spáchal zločin podle § 33 odst. 2 z.č. 231/1948 Sb.*[64] *Dále obžalovaný František Zich před více lidmi pobuřoval dne 1.1. 1950 v Chrástu proti republice, jejímu lidově demokratickému zřízení, čímž spáchal přečin podle § 3 odst. 1 z.č.*

---

[62] Viz: KAPLAN, K. *Největší politický proces M.Horáková a spol.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995.

[63] Viz pozn. 13.

[64] § 33 zák. 231/1948 Sb. Podněcování k trestnému činu a k neplnění zákonných povinností. (1) Kdo veřejně nebo před více lidmi podněcuje k zločinu neb k přečinu , bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do tří let.

(2) Kdo veřejně nebo před více lidmi podněcuje k zločinu podle tohoto zákona, k zločinu nebo přečinu vojenskému, některému zločinu nebo přečinu uvedenému v 171 až 177 zákona ze dne 13.května 1936, č.131 Sb., o obraně státu, nebo k některému přečinu uvedenému v 47 až 51 branného zákona republiky Československé ze dne 19. března 1920, č.193 Sb., ve znění zákonů jej měnících a doplňujících, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let.

[65] § 3 zák. 231/1948 Sb. Pobuřování proti republice. (1) Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo více lidí pobuřuje proti republice, proti její samostatnosti, její územní celistvosti nebo proti jejímu lidově demokratickému zřízení, její společenské nebo hospodářské soustavě nebo její národní povaze, zaručeným ústavou, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do tří let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti umožňuje šíření pobuřujícího projevu uvedeného v odstavci 1.

(3) Kdo se dopustí činu uvedeného v odstavci 2 za branné pohotovosti nebo v době ozbrojeného napadení republiky, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let.

231/1948 Sb.[65]*Obžalovaný Zich se odsuzuje podle § 36, odst. 2 z.č.. 231/1948 Sb., obžalovaný Jan Ruml podle § 36 odst. 2, Zich k trestu těžkého žaláře v trvání šesti let, Ruml k trestu těžkého žaláře v trvání tří let. U obou trest zostřen a dosazen jedním tvrdým ložem čvrtletně, dále podle § 47 zák. 231/1948 Sb.*[66] *k trestu na penězích 50 000 Kčs, v případě nedobytnosti k trestu dalšího těžkého žaláře v trvání 5 měsíců, dvakráte během této doby zostřeného jedním tvrdým ložem, dál se odsuzují podle § 389 tr. ř. k náhradě nákladů trestního řízení rukou společnou a nerozdílnou, podle § 48 zák. 231/1948 Sb. se vyslovuje u obou obžalovaných konfiskace celého jejich jmění, dle § 54 cit. zák. nevyslovuje, že rozsudek ve znění určeném soudem bude jednou uveřejněn na útraty obžalovaných v časopise Rudé Právo a vyvěšen na úřední desce MNV v Chrástu,*[67] *dále se vyslovuje dle § 52 zák. 231/1948 Sb. ztráta čestných práv občanských u obou obžalovaných s tím, že způsobilost k znovunabytí nastane po pěti letech, dále se vyslovuje, že dle § 59 zák. 231/1948 Sb. jest trest u obou obžalovaných nepodmíněný.*“ [68]

Oba obžalovaní se proti rozsudku okresního soudu odvolali. Okresní prokurátor učinil totéž, protože podle jeho mínění byly tresty nedostačující. Trestní sazba u tohoto zločinu se pohybovala v rozmezí 5 až 10 let. Jak vyplývá z rozsudku byl Františku Zichovi udělen trest při spodní hranici trestní sazby a Janu Rumlovi dokonce pod zákonnou sazbou. Soudci se pravděpodobně neztotožnili s předem danou trestní kvalifikaci, a proto vynesli mírnější tresty než jim umožňoval zákon. Vzali v úvahu polehčující okolnosti a u Rumla byl brán ohled ještě na jeho zdravotní stav.

Nevyjasněná stále zůstává otázka jeho zdravotního stavu. Soud sice po vynesení rozsudku dovolil, aby byl Jan Ruml předán do nemocnice na léčení, ale žádné úřední záznamy o jeho možném pobytu v nemocnici nevypovídají. Po více než třech měsících odmlky zachycujeme další informaci v dopise jeho manželky

---

[66] § 47 zák. 231/1948 Sb. Peněžitý trest. Odsuzuje-li soud viníka pro čin trestný podle tohoto zákona spáchaný ze zištnosti nebo v úmyslu poškodit republiku, uloží mu vedle trestu na svobodě peněžitý trest. Tento trest se vyměří při odsouzení za přestupek od 500 Kčs do 50.000 Kčs, při odsouzení za přečin od 1.000 Kčs do 250.000 Kčs a při odsouzení za zločin od 10.000 Kčs do pěti milionů Kčs.

[67] Části rozsudku byly uveřejněny v regionální příloze Rudého Práva dne 22. července 1950 pod titulkem: *Odhalení vesničtí boháči spravedlivě potrestáni.*

[68] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/1950, Rozsudek okresního soudu v Plzni, s. 1-2.

Marie Rumlové, který odeslala Okresní prokuratuře v Plzni. Jednalo se o *žádost o propuštění z vazby*. Jako důvody uvedla: *„…jmenovaný Jan Ruml již v době uvalení vazby byl vážně nemocen a stav jeho se prý v poslední době opět značně zhoršil, tudíž potřebuje nutně odborné léčení a ošetřování.*“[69] V závěru dopisu poukázala na to, že: *„…celá věc byla také již vyšetřena, takže také není obavy, že by nějak působil na svědky nebo mařil vyšetřování.“* [70] Ani tento pokus iniciovaný obhájcem Jana Rumla nevedl k tomu, aby byl vyšetřen odborným lékařem. Okresní prokuratura sice zprávu přijala a dala návrh na vyšetření zdravotního stavu vězeňským lékařem, ale okresní soud celou věc odložil na neurčito.

Mezitím probíhala příprava odvolacího řízení. Krajský soud v Plzni obdržel písemné odvolání Zicha i Rumla a okresního prokurátora Vancla. Prokurátor v něm napadl soudce, že se sice řídili obžalobou, ale jimi vynesené tresty jsou neodpovídající vzhledem k vině obžalovaných.

O výsledku odvolacího soudu už bylo předem rozhodnuto. Šlo prakticky jenom o to, o kolik jim budou zvýšeny tresty a nakolik bude brán v úvahu zdravotní stav Jana Rumla. Odvolací řízení proběhlo 16. 12. 1950 u Krajského soudu v Plzni. Předsedou senátu byl jmenován JUDr. František Titman, soudci JUDr. František Říha, soudci z lidu Jaroslav Hyťha, dělník, Alois Malý, zámečník a František Ženíšek, úředník berní správy. Krajskou prokuraturu zastupoval dr. Vancl. Soudní líčení bylo veřejné stejně jako většina procesů s „kulaky“. Hlavním účelem tohoto postupu bylo využití soudního líčení k propagandě. Samotný proces se nesl ve formálním duchu. Nepřinesl sebou žádné nové skutečnosti, ale pouze strohé výpovědi několika málo svědků, z nichž některé byly dopředu připravené. Jednání soudu mělo za cíl ukázat, že oba obvinění ovlivňovali a stále mají vliv na skutečnost, že v Chrástu nebylo založeno JZD. Jejich odsouzením měl být zlomen odpor rolníků proti ustavení JZD v Chrástu. Podařilo se to ale jenom částečně. V Chrástu bylo sice zřízeno v létě 1951 JZD II.typu[71], ale většina rolníků do něj i přes nátlak stejně nevstoupila.

Odvolací soud potvrdil spáchání všech uvedených trestných činů. Oproti okresnímu soudu ale nebral v úvahu polehčující okolnosti, které jim byli přiznány.

---

[69] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/1950, č. listu 86.

[70] Tamtéž, č. listu 87.

[71] Viz pozn. 10.

Soud toto zdůvodnil tím, že jako u „vesnických boháčů“ u nich nelze brát ohled na fakt, že dosud nebyli trestně stíháni. Na konci líčení soud zdůraznil, že vynesené tresty jsou vzhledem k jejich vině oprávněné a naopak mírné. Při aplikaci nového trestního zákoníku, který v tomto případě nemohl být použit, by jim totiž hrozil trest v rozmezí od 10 do 25 let.

Krajský soud rozhodl takto:“*František Zich a Jan Ruml se odsuzují podle § 36 odst. 2 zák. 231/1948 Sb. ke trestu odnětí svobody a to František Zich v trvání 8 let a Jan Ruml v trvání 5 let a náhradnímu trestu pro případ nedobytnosti peněžitého trestu v částce 50.000 Kčs v trvání pěti měsíců dalšího odnětí svobody, u každého z nich. Do trestu se oběma započítává zajišťovací a vyšetřovací vazba od 24.ledna 1950 19,30 hod. do 16. prosince 1950 do 14,30 hod.*“ [72]

Oba zůstali ve vazební věznici Krajského soudu v Plzni až do doby než bylo rozhodnuto o místě jejich výkonu trestu.

3.2 Pobyt ve výkonu trestu v Trestním ústavu ve Valdicích

Po vánočních svátcích, přesněji dne 29.12. 1950, využila Marie Rumlová své další možnosti a podala *žádost o přerušení trestu* svého manžela. Důvody byly podobné jako v její předchozí žádosti: “*Jan Ruml je stále velmi vážně nemocen a potřeboval by odborné léčení a ošetřování.*“[73] Její snaha napodruhé nevyšla úplně naprázdno. Okresní prokuratura učinila stejný krok jako v předešlém případě, tzn., že požádala velitelství Sboru vězeňské stráže (SVS)[74], aby byl Jan Ruml prohlédnut vězeňským lékařem. Úkolem lékaře bylo určit, jestli je v tomto stavu schopen vazby.

Na konci ledna 25. 1. 1951 vyšetřil Jana Rumla vězeňský lékař Tikal a konstatoval, *„že jmenovaný trpí generalisovanou arteriosklerosou celkovou a*

[72] Státní oblastní archiv v Plzni (SOA Plzeň), fond Krajského soudu v Plzni, spis č.j. 1293/50.

[73] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, č. listu 109.

[74] SVS – Sbor vězeňské stráže, vojenský organizovaný sbor vybudovaný ke střežení vězňů a řízení vězeňských zařízení .

mozkových cév při vysokém krevním tlaku 240/140. Jmenovaný jest v tomto stavu neschopen vazby.“[75]

O přerušení trestu rozhodoval podle zákona prokurátor, v tomto případě dr. Vancl , který žádost Marie Rumlové zamítl. Svůj výrok zdůvodnil takto: „*Vzhledem k veřejnému zájmu výkonu trestu u jmenovaného nelze povoliti přerušení výkonu trestu podle § 274 odst.1 zák. 87/1950 Sb.*[76] *a se zřetelem ke zmíněnému lékařskému posudku bude nutno odsouzeného dopravit do vězeňské nemocnice v Praze na léčení. Proti tomuto usnesení není opravného prostředku.“*[77]

Dne 20. 2. 1951 však byl Jan Ruml i přes tento výrok převezen z Plzně nikoli do Prahy, ale do věznice ve Valdicích [78]. Zde byl od 21. 2. 1951 pro svou nemoc umístěn ve zdejším starobinci – *„Ústav pro choré potrestané“*. Hned od začátku tak byl zařazen mezi nepracující vězně.[79]

---

[75] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, č. listu 111.

[76] § 274 zák. 87/1950 Sb. Přerušení trestu. (1) Je-li vězeň na němž se vykonává trest odnětí svobody, stižen těžkou chorobou, může prokurátor výkon trestu na potřebnou dobu přerušit.

[77] AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, č. listu 112.

[78] Historie věznice Valdice sahá hluboko do minulosti, neboť se nachází v objektu dřívějšího kartuziánského kláštera, který založil roku 1627 Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna. V roce 1782 byl řád kartuziánů patentem Josefa II. zrušen, mniši byli vypuzeni a klášterní majetek byl v dražbách rozprodán a vnitřní zařízení nešetrně rozebráno. Až do roku 1855 klášter pustl, neboť objekty byly využívány jako sýpky obilí, sklady bavlny a starých věcí. V roce 1856 bylo rozhodnuto, že z bývalé kartuzie bude zřízena centrální věznice. Objekt sloužil převážně pro výkon nejtěžších trestů odnětí svobody. Tato tradice zůstala v Kartouzích zachována dodnes. Kartouzy se staly jednou ze dvou československých trestnic pro nepolepšitelné, odsouzené k trestu odnětí svobody v trvání od jednoho roku až po doživotí. Pokud však prokázali svým chováním a pracovní pílí zřejmou snahu po polepšení, mohli být posléze předáni do trestnic, vyhrazené pro polepšitelné trestance. V listopadu 1938 bylo předáno 170 trestanců s nejdelším trváním trestů z Valdic do lépe vybavené trestnice pro muže v Plzni a 80 trestanců do trestnice na Pankráci v Praze. Ve Valdicích byl zřízen v uvolněných prostorách *Ústav pro choré a mladistvé trestance* ve Valdicích V letech fašistické okupace byla v budově dnešního specializovaného oddělení zřízena vyšetřovna gestapa. Zde a v Jičíně ubili fašisté na 150 lidí. Ve zbývající části objektu byl vykonáván normální výkon trestu pro kriminální delikty a střežení zde prováděli čeští dozorci. Od roku 1948 až do roku 1990 byli do Valdic zařazováni převážně odsouzení s dlouhými tresty. V tomto období zaznamenala věznice absolutně největší počet vězněných osob. Toto číslo bylo něco málo vyšší než 2700 vězněných mužů. Po revoluci v roce 1989 a po následné amnestii a novele trestního zákona v roce 1990 klesl počet vězňů na cca 500. V současné době je objekt využíván jako věznice s ostrahou a jsou sem umisťovány odsouzení muži s delšími tresty, recidivisté a jinak nebezpeční odsouzení a odsouzení k výjimečným trestům odnětí svody a trestu na doživotí. Viz: KOCOUREK, K. Z historie věznice Valdice. *Historická penelogie*, 2004,č.1, roč. II., s.1-4.

[79] Státní oblastní archiv v Zámrsku (SOA Zámrsk), fond Ústavu nápravného zařízení ministerstva vnitra – Valdice, karton 658, trestanec č. 6581.

Důvodů proč byl Jan Ruml převezen zrovna do Valdic může být hned několik. Pro Valdice mluvila skutečnost, že sem byli umisťováni trestanci s delšími tresty, ať už se jednalo o politické vězně nebo kriminální živly. Ve prospěch věznice dále hovořil i fakt, že už před druhou světovou válkou zde fungoval „Ú*stav pro choré potrestané*." Tudíž tu byla jistá garance, že Janu Rumlovi bude poskytnuta standardní lékařská péče. Informace o jeho převozu do vězeňské nemocnice v Praze byla podle všech indicií pouhou záminkou, která měla vzbudit dojem, že mu bude poskytnuta maximální lékařská péče. Tuto skutečnost částečně potvrzuje i fakt, že okresní prokurátor si nechal zaslat doklad o výkonu trestu Jana Rumla v nemocnici zdejšího ústavu.

Jan Ruml byl stejně jako ostatní nepřátelé státu vzhledem k svému původu zařazen do I. výhodnostní skupiny[80], pro kterou platil nejpřísnější režim ve věznici. Zpočátku měl povoleny návštěvy jednou za 4 týdny v dopoledních hodinách, ale po přijetí nového vězeňského řádu ministrem spravedlnosti pouze jednou za 2 měsíce. Stejná frekvenční lhůta platila i pro odesílání a přijímání dopisů, které se ale bohužel v tomto případě ani na jedné straně nedochovaly. Podrobnosti o jeho pobytu tak lze vyčíst pouze z lékařských zpráv a z úředních záznamů Vězeňské správy Valdice.

Jeho zdravotní stav se i přes kvalitnější péči oproti vazební věznici v Plzni téměř nezlepšoval. Tato skutečnost vedla k tomu, že byl v červnu 1951 pracovníky vězeňské správy upozorněn na možnost propuštění z trestu v rámci

[80] Podle Vězeňského řádu z 2.7. 1951 byli odsouzení zařazováni do čtyř výhodnostních skupin, z nichž nejméně výhodná byla první výhodnostní skupina, do které vzhledem ke svému třídnímu původu patřili zejména nepřátelé lidově demokratického zřízení, nebo ti, kteří měli špatnou pracovní morálku, špatně se chovali a neprojevovali žádné známky nápravy. V první výhodnostní skupině byli muži i ženy nakrátko ostříháni, mohli mít u sebe jen základní hygienické potřeby (zubní kartáček, pasta, domácí střevíce a kuřivo, pokud bylo povoleno), číst mohli pouze knihy z vězeňské knihovny, odesílání a přijímání dopisů bylo stanoveno jednou za 2 měsíce a jednou za 2 měsíce jim byla povolena návštěva v trvání 20 minut. Naproti tomu odsouzení ve čtvrté výhodnostní skupině mohli mít prostou úpravu vlasů a vousů, mohli mít u sebe společenské hry, hudební nástroj, vlastní knihy, časopisy, denní tisk a fotografie členů rodiny. Odesílání a přijímání dopisů bylo stanoveno jedenkrát za 14 dní a návštěva se konala jedenkrát za 14 dní v trvání 1 hodiny. Viz: KÝR, A. Zacházení z vězni na území ČSR v letech 1945-1955. In: *Vězeňské systémy ve střední Evropě.* Sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 28.-29.11. 2001 v Praze. Opava: Slezské muzeum, 2001,s.50-86.

akce *D-ch vězni*.[81] Měl tak dvě možnosti. Buď podat žádost o podmínečné propuštění,[82] nebo podat žádost o milost prezidentu republiky.

Jan Ruml na základě tohoto vyrozumění napsal žádost o milost prezidentu republiky a odevzdal ji v kanceláři výkonu trestu SVS Valdice. Pracovníci vězeňské správy nedoporučili tuto žádost podstoupit prezidentovi, neboť podle jejich názoru neměl kladný vztah k lidově demokratickému zřízení.

Jan Ruml proto využil i druhé možnosti a podal si žádost o podmínečné propuštění ke Krajské prokuratuře v Hradci Králové. Krajská prokuratura, ale zjistila prostřednictvím Vězeňské správy Valdice, že Jan Ruml dosud nevykonal potřebnou polovinu trestu. Vzhledem k tomu, že podmínečné propuštění u něho nepřicházelo v úvahu, podstoupila krajská prokuratura tuto žádost k vyřízení Okresní prokuratuře v Jičíně. V její pravomoci byla možnost přerušení trestu z důvodu vážné nemoci. K tomuto kroku nemělo výhrady ani samotné Velitelství SVS Valdice.

K přerušení trestu už ale nedošlo, protože tato možnost přišla až příliš pozdě. Zdravotní stav Jana Rumla se postupně zhoršoval, což dokládá skutečnost, že v posledním dopise svému synovi byl schopen napsat pouze tři řádky a zbytek si musel nechat dopsat jiným vězněm. Jeho syn na základě toho vyjádřil obavu o zdravotní stav svého otce a požádal v polovině prosince 1951 Trestní ústav ve Valdicích o vyjádření. Jeho obavy se potvrdily, když mu bylo sděleno , *„že odsouzený č. 6581 Ruml Jan trpí celkovým kornatěním cév, vysokým krevním tlakem a stavem po mozkové mrtvici. S ohledem na tyto choroby stav jeho je vážný.“*[83]

Podle svědectví Ludmily Pytlíkové[84] byl k tomuto oznámení připojen dopis, ze kterého vyplývala možnost předat Jana Rumla do domácího ošetřování, tak aby mohl zemřít doma. Václav Ruml neváhal a nechal si v Plzni objednat sanitku pro

[81] Příkaz ministerstva spravedlnosti ze dne 6. 6. 1951 č.j. 1218/51. Úkolem příslušných orgánů bylo posoudit možnost propuštění vězňů se zdravotní klasifikací „D“ (neschopen práce).

[82] § 278 zák. 87/1950 Sb. Podmíněné propuštění. Veškerá rozhodnutí týkající se podmíněného propuštění činí komise pro podmíněné propuštění, zřízená u krajského soudu, v jehož obvodu je nebo byl na odsouzeném vykonáván trest odnětí svobody.

[83] Tamtéž, č. listu 23.

[84] Ludmila Pytlíková (roz. Rumlová) , nar. 1926 – dcera Jana Rumla.

převoz svého otce domů. Když 28.prosince 1950 v dopoledních hodinách dorazil do Valdic, byl jeho otec již bohužel mrtev.

Jan Ruml zemřel dne 28. prosince 1951 v 6,30 hodin ve Valdicích ve zdejším ústavu. Příčinou smrti bylo srdeční selhání, způsobené zejména vysokým krevním tlakem. Tělo Jana Rumla bylo dne 29. 12. 1951 na žádost pozůstalých převezeno zaměstnancem Pohřební služby Jičín do Chrástu u Plzně.[85] Pohřeb se konal v rodinném kruhu v Dýšiné u Plzně pod dohledem příslušníků StB.

3.3 Pozice příbuzných po zatčení Jana Rumla

Po zatčení Jana Rumla byla pozice jeho příbuzných velmi špatná, neboť v hospodářství velmi citelně chyběla jeho pracovní síla a jeho zkušenosti. Největší tíha v tomto směru padla na jeho svobodného syna Václava, protože jeho matka se již od zatčení svého manžela potýkala s nervovými problémy. Dcera Ludmila již rok žila v nedalekých Radobyčicích na statku svého manžela a na chrásteckém stavení již nemohla pomáhat. Václav Ruml tak zvládal všechny zemědělské práce jenom díky vysoké mechanizaci jejich hospodářství. V mnohem větší míře než v minulosti používal traktor a ostatní zemědělské stroje. Po odsouzení Jana Rumla na sklonku roku 1950 se jejich situace začala ještě více komplikovat. V průběhu roku 1951 pověřil Jednotný národní výbor v Plzni dočasnou správou statků obžalovaných Jana Rumla a Františka Zicha Místní národní výbor v Chrástu.[86] V případě rodiny Rumlů propadla polovina zemědělské usedlosti na návsi čp. 16 v Chrástu státu a druhá polovina, kterou vlastnila manželka Marie Rumlová, přešla pod správu Národního výboru v Chrástu. Tato „konfiskace“ proběhla s odůvodněním, že manželka obžalovaného není schopna pro svoji nemoc a nedostatek výrobních prostředků pokračovat v hospodaření na tomto statku. Marie Rumlová a její syn Václav Ruml byli tedy nuceni se v létě roku 1951 vystěhovat z jejich statku na návsi. Nové útočiště našli u svých příbuzných rodiny *Vrbů*[87]

---

[85] Tamtéž, č. listu 24.

[86] *Kronika obce Chrástu 1921-1959*, s. 127.

[87] Václav a Anna Vrbovi – švagr a sestra Jana Rumla.

v Chrástu. Bydleli v jedné místnosti rodinné vily[88]. Sem si také Marie Rumlová přenesla malou část hospodářského zvířectva ze svého statku, která ji byla povolena místním národním výborem. Marie Rumlová nebyla vzhledem k svému věku a především pro svůj psychický stav po zatčení manžela schopna pracovat. Její syn Václav Ruml, který až do této doby hospodařil, byl nucen přijmout práci dělníka ve Škodových závodech. Statek na návsi byl po celou dobu v užívání místního JZD v Chrástu. V roce 1960 vykoupil československý stát od Marie Rumlové druhou polovinu statku čp. 16 a k tomu odpovídající polnosti. Zdůvodnil to prohlášením, „*že u paní Marie Rumlové není záruky, že by mohla v hospodaření pokračovat*.“[89] Marii Rumlové nikdy nebyla vyplacena peněžní náhrada za zemědělskou usedlost. Zemřela v roce 1975 bez jakékoliv pozůstalosti.

[88] Rodinnou vilu nechal za první republiky postavit Václav Ruml (otec Jana Rumla) a jako věno ji dal své dceři Anně Vrbové, roz. Rumlové.

[89] Rada okresního národního výboru v Plzni, č.j. Zem 2142/60, rozhodnutí o výkupu usedlosti čp. 16.

4 Rehabilitace Jana Rumla

Druhá polovina 60.let proběhla ve znamení pozvolného uvolňování. Lidé se začali kriticky vyjadřovat ke stavu společnosti, ve které žili. Postupně i v komunistické straně začaly sílit snahy o odvolání prvního tajemníka Antonína Novotného, kterému byla připisována hlavní odpovědnost za tento stav. Vše vyvrcholilo v lednu 1968 na zasedání ÚV KSČ, kdy Antonín Novotný pod velkým tlakem sám na svoji funkci rezignoval. Tímto došlo k nastartování procesu, který vešel do dějin jako tzv. „*Pražské jaro*“. Zahájena byla také postupná výměna funkcionářů na všech úrovních. Ve společnosti se postupně obnovovala svoboda slova. Nové stranické vedení a státní vedení provádělo demokratizační změny ve společnosti, které spočívaly v předání části rozhodovacích pravomocí demokraticky zvoleným společenským strukturám. Tlak společnosti na další změny postupně sílil a zůstávalo otázkou, kde je hranice ochoty komunistické strany k těmto dalším změnám a co může následovat po prolomení této hranice. K tak výrazným změnám však nakonec vůbec nedošlo. Sovětské vedení, které v počátku tento vývoj podcenilo, bylo nuceno v srpnu 1968 použít vojenskou sílu k zabránění dalšího pokračování „*obrodného procesu*“ a jeho eventuálnímu rozšíření do okolních socialistických států.

Změněné politické poměry jara 1968, zejména zveřejňování pravdy o politických procesech padesátých let a všeobecný požadavek rehabilitace jejich obětí, vedl ke zrodu *Klubu 231*, známého jako *K 231*. *Klub 231* sdružoval bývalé politické vězně komunistického režimu, kteří byli souzeni podle zákona č. 231/1948 Sb., *na ochranu republiky*. Za hlavní cíl si tato organizace kladla prosazení důsledné rehabilitace všech vězněných osob nebo osob postižených tímto zákonem. Ústřední výbor K 231 v čele s Karlem Nigrinem byl ustaven 31.3. 1968 na početně navštíveném shromáždění na Žofíně. Klub okamžitě začal se svou činností, která se soustřeďovala především na důslednou rehabilitaci svých členů, jak politickou, tak sociální. K 231 vytvořil osm různých komisí, do 8.1. 1968 vytvořil organizační strukturu, odeslal stanovy na Ministerstvo vnitra a okamžitě začal jednat s příslušnými úřady o oficiálním povolení činnosti. Začal také publikovat své materiály v denním tisku. Během tří měsíců fungovaly výbory *K 231* ve všech krajích a ve většině okresů českých zemí, přičemž ústředí klubu zaregistrovalo na 80 tisíc zájemců o členství. *K 231* měl velkou zásluhu na

skutečnosti, že na konci června přijalo Národní shromáždění rehabilitační zákon č. 82/1968 Sb., *o soudní rehabilitaci*, jímž mělo dojít k občanské a politické rehabilitaci většiny politických vězňů. Připomínky *Klubu 231* byly částečně zapracovány do tohoto nového realizačního zákona. Na základě tohoto zákona vznikaly zvláštní rehabilitační senáty, které nejen jednaly o právní platnosti jednotlivých politických procesů, ale určovaly také osoby odpovědné za nezákonný postup.

Rehabilitační proces bezprostředně nezastavila ani nezákonná intervence vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a to i přes to, že Moskva již dříve prosadila požadovanou likvidaci organizace *K 231*. K obratu došlo až po změně ve vedení KSČ v dubnu 1969. Brzy přestaly fungovat rehabilitační komise ústředních institucí, roli rehabilitačních senátů převzaly řádné soudy, které případy řešily jako stížnosti pro porušení zákona. Měřítka těchto soudů se zpřísnila, mnoho nezákonných případů rehabilitovat odmítly i přes to, že bylo porušení zákona prokázáno. Rehabilitace přestala být věcí veřejnou a politickou a začala mizet do ztracena.Rehabilitace tak zůstala nedokončená a tisíce obětí nezákonností se spravedlnosti nedožily.[90]

Václav Ruml už od začátku *pražského jara* podrobně sledoval jednotlivé události spjaté s rehabilitačním procesem. Sám sbíral informace z denního tisku, z vydaných brožurek atd. a psal si k nim vlastní komentáře. Tyto poznatky dával do souvislosti s případem jeho otce Jana Rumla. Na základě všech těchto informací se nejdříve rozhodl, že podá stížnost na tehdejší příslušníky SNB.

Na začátku června dne 6. 6. 1968 se bez předvolání dostavil občan Václav Ruml na Vojenskou obvodovou prokuraturu v Plzni a požádal, aby vojenská prokuratura prošetřila postup příslušníků SNB z Chrástu u Plzně. Ti měli v lednu 1950 provádět předvedení občana Jana Rumla, při kterém utrpěl vážné poranění hlavy.[91]

Václav Ruml ve své výpovědi uvedl, „*že příslušník Kylich z oddělení SNB Chrást ihned po úrazu Jana Rumla sdělil jeho manželce Marii Rumlové, že Jan*

---

[90] KAPLAN, K. *Nekrvavá revoluce*. Praha: Mladá fronta, 1993, s. 384-385.

[91] Vojenská obvodová prokuratura Plzeň, záznam ze dne 6. 6. 1968, Oznámení Václava Rumla o nesprávném postupu příslušníků SNB Chrást pří objasňování příčin úmrtí obč. Jana Rumla, nar. 29. 8. 1890 v Chrástu u Plzně.

Ruml si toto zranění způsobil tím, že zakopl o drát. Po chvilce se Marie Rumlová zeptala příslušníka SNB, kdo je ten občan, co s ním přivedl zraněného Jana Rumla a on vysvětlil, že je to traktorista, který měl Jana Rumla poranit tím, že ho porazil traktorem. Asi za 2 – 3 dny po 24. 1. 1950 se do bytu Marie Rumlové dostavil příslušník SNB Kylich spolu s náčelníkem SNB Hajšmanem a ptali se paní Marie Rumlové, jakým způsobem její manžel Jan Ruml úraz utrpěl. Marie Rumlová jim odpověděla, že neví. Oni na to odpověděli, že jí přece řekli, že ho porazilo auto.“[92]

Vzhledem k těmto skutečnostem Václav Ruml požadoval, aby bylo dodatečně zjištěno, jakým způsobem Jan Ruml úraz utrpěl a proč orgány SNB tehdy celou věc řádně nevyšetřily a neřekly příbuzným, jak k úrazu skutečně došlo.

V případu Jana Rumla byli vyslechnuti bývalí příslušníci oddělení SNB v Chrástu. Z výpovědí příslušníků bylo zjištěno, že předvedení Jana Rumla prováděl tehdejší strážmistr Alois Kylich na pokyn velitele stanice Josefa Hajšmana. V té době již bývalý příslušník A. Kylich vypověděl, že Jan Ruml utrpěl těžké poranění hlavy dne 24. 1. 1950 při předvádění na místní stanici SNB, ale nedokázal přesně určit mechanismus, kterým mu bylo toto zranění způsobeno. Dle jeho výpovědi se domníval, že osobní automobil, který je předjížděl, za sebou táhl drát, který poškozenému Janu Rumlovi podrazil nohy. Tuto verzi potvrdili mimo velitele stanice SNB Chrást i tehdejší předseda MNV Chrást Josef Krištof, tajemník MNV Chrást Karel Pelc a další.[93]

Podle vojenské prokuratury šetření v Chrástu prokázalo, že pochybnosti o zranění Jana Rumla se mezi obyvatelstvem nevyskytly ani v dřívější, ani v současné době. Zejména byla vyloučena možnost použitého násilí vůči němu ze strany příslušníků SNB, neboť k tomu nebylo žádných důvodů. Vojenská prokuratura se tak jednoznačně postavila na stranu bývalých příslušníků SNB.[94]

Vojenská prokuratura pouze uznala, že orgány SNB v Chrástu zanedbaly povinnosti, které jim příslušely, neboť v kritickou dobu případ nevyšetřily. Nedbalost příslušníků oddělení SNB Chrást byla označena jako přečin „*nedbalosti*

---

[92] Tamtéž.

[93] Vojenská obvodová prokuratura Plzeň, usnesení ze dne 17. 2. 1969 ve věci oznámení občana Václava Rumla.

[94] Tamtéž.

na veřejném úřadě, nebo ve službě" podle vojenského trestního zákona z roku 1855, za což jim hrozilo až 6 měsíců vězení. Vzhledem ke skutečnosti, že u tohoto zákona a na tyto přečiny byla stanovena promlčecí doba jeden rok, byla celá věc odložena. Trestní stíhání tak bylo z důvodů promlčení nepřípustné. [95]

Václav Ruml se ani po tomto neúspěchu nepřestal zajímat o případ svého otce a v červenci 1969 podal na základě zák. č. 82/1968 Sb., *o soudní rehabilitaci* podnět ke stížnosti pro porušení zákona v rozsudku Okresního soudu v Plzni ze dne 19. 7. 1950 č.j. TI 37/50 a v rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 12. 1950 č.j. To 1293/50. V této věci byl zastupován advokátem Josefem Dortem z Plzně.[96]

V úvodní části stížnosti Václav Ruml znovu poukázal na nevěrohodnost příčiny vážného úrazu svého otce, která byla uvedena v trestním oznámení z ledna 1950. Sám zastával názor, že v důsledku tohoto zranění, kvůli němuž bylo hlavní líčení před soudem několikrát odkládáno, nebyl Jan Ruml schopen se před soudem řádně hájit. Dále se domníval, že toto zranění bylo i příčinou jeho brzkého úmrtí.[97]

Hlavní část stížnosti byla věnována obviněním, které byla dávána Janu Rumlovi za vinu. Václav Ruml poukazoval na jejich nesmyslnost a zaujetí proti osobě jeho otce.

Vzhledem k postupující normalizaci však nebyla jeho stížnost vůbec řešena. Václav Ruml se tak i přes svou snahu bohužel nedožil rehabilitace svého otce, neboť v roce 1980 zemřel po dlouhodobé nemoci ve věku 58 let.

Opravdová rehabilitace postižených přišla až po listopadu 1989. Jan Ruml byl rehabilitován dne 25. 9. 1990 v neveřejném zasedání Okresního soudu Plzeň město.[98]

Pozůstalým byl zčásti navrácen původní majetek, přičemž zanedbané stavení na návsi bylo pár měsíců před listopadovou revolucí srovnáno se zemí z důvodu

---

[95] Tamtéž..

[96] Stížnost pozůstalého syna Václava Rumla Generální prokuratuře v Praze, ve věci porušení zákona v rozsudku okresního soudu v Plzni ze dne 19. 7.1950 č.j. 37/50 a v rozsudku krajského soudu v Plzni jako odvolacího ze dne 16. 12. 1950 č.j. To 1293/50.

[97] Tamtéž.

[98] Okresní soud Plzeň – město, opis rozhodnutí ze dne 25. 9. 1990, zrušení rozsudku č.j. TI 37/50 a č.j. To 1293/50 na základě zákona o soudní rehabilitaci č. 119/90 Sb.

plánovaného rozšíření základní školy v Chrástu, ke kterému však již nedošlo. Pozemek je v současné době v osobním vlastnictví restituentů, ale není využíván.. Stodola ve směru na Dolany slouží jako sklad stavebního materiálu pro firemní účely jednoho z potomků.

Závěr

Cílem mé práce nebylo hledat konkrétní viníky, ale popsat přípravu a průběh vyšetřování a následně odsouzení a věznění *„vesnického boháče“*.

V prvé řadě je třeba uvést , že hlavní bariérou k dosažení vytčeného cíle byla absence některých údajů o osobě Jana Rumla po roce 1945, kdy se stáhnul z veřejného života obce a začal se věnovat především svému hospodářství. Dalším problémem byly chybějící dokumenty ve vyšetřovacím spisu, které mohly potvrdit skutečnou příčinu úrazu Jana Rumla. Dále se nepodařilo detailněji zmapovat průběh onemocnění Jana Rumla od jeho zatčení až po úmrtí ve Valdicích. V neposlední řadě se v práci projevila absence výpovědí přímých svědků těchto událostí, zejména tehdejších příslušníků SNB, spoluvězňů Jana Rumla, chrásteckých občanů atd., kteří již povětšinou nežijí nebo nejsou schopni si vybavit některé skutečnosti.

Přesto lze konstatovat, že přes uvedené nedostatky bylo možné z větší části dosáhnout vymezeného cíle práce. Potvrzena byla i hypotéza, že Jan Ruml byl nezákonně odsouzen na základě vykonstruovaného obvinění. Dokazují to následující skutečnosti.

Zaprvé Jan Ruml splnil jako jeden z mála rolníků ve vsi všechny povinné dodávky za rok 1949 kromě kvóty na brambory, které se ale neurodily v celé obci. Přesto mu bylo v této souvislosti soudem vytýkáno, že nesplnil kontingent brambor aspoň na 30% jako ostatní zemědělci v obci a že nenabídl odpovídající množství obilí jako náhradu za nedodané brambory. Nejprve musíme vzít v úvahu, že kvóty brambor v obci byly záměrně nastaveny tak ,aby je Jan Ruml, František Zich a i ostatní větší rolníci nemohli splnit i v případě dobré sklizně. Například u Jana Rumla se kontingent brambor zvýšil sedmkrát oproti roku 1947 z 28q na 196q. Jako náhradu nabídl 50 kg žita a ještě v lednu 1950 se zavázal, že dodá dalších 150 kg žita a 100 kg pšenice a to všechno s ohledem na to, že nebylo přesně stanoveno množství náhradního plnění. I přesto byl obviněn z toho, že úmyslně zatajil značné množství obilí, kterého ale bylo přiměřené množství vzhledem k velikosti jeho hospodářství. K tomu ještě nutno podotknout, že nalezené obilí nebylo váženo, ale bráno pouze odhadem.

Dále byl obviněn z toho, že spolu s Františkem Zichem měl ovlivňovat místní rolníky na schůzi JSČZ dne 9.1. 1950, aby nepodepisovali dodávkové smlouvy. Podle výpovědi několika svědků u soudu Jan Ruml během místní schůze JSČZ vůbec nepromluvil. Dále ani jeden z rolníků u soudu nepotvrdil, že by Zich a Ruml nějak ovlivňovali ostatní zemědělce. Rozsudek byl založen na výpovědích rolníků z 24.1.-29.1. 1950, které byly účelově sepsány příslušníkem Josefem Hajšmanem. Dále se rozhodnutí opíralo o svědectví občanů, kteří se schůze nezúčastnili. Všechny tyto skutečnosti jasně ukazují, že se jednalo o záměrnou snahu zlikvidovat největší sedláky v obci

Práci je možno v budoucnosti prohloubit o osud druhého obžalovaného Františka Zicha, jehož případ je ve studii pouze naznačen. Bylo by zajímavé srovnat jejich životní osudy po zatčení v lednu 1950. Na jedné straně je zde případ Jana Rumla, který prožil větší část vazby ve věznici Krajského soudu v Plzni a po odsouzení byl pro svůj zdravotní stav umístěn ve starobinci v nápravném zařízení Valdice, kde zemřel. Na druhé straně je zde případ Františka Zicha, který strávil vazbu také ve věznici Krajského soudu v Plzni, ale poté prošel několika věznicemi a pracovními tábory. V roce 1954 byl z výkonu trestu podmínečně propuštěn, ale o pár měsíců déle utrpěl vážný úraz, na jehož následky zemřel.

Seznam pramenů a literatury

A. Prameny

Archiv města Plzně (AMP), fond Okresního soudu Plzeň, spis č.j. TI 37/50.

Státní oblastní archiv v Plzni (SOA Plzeň), fond Krajského soudu v Plzni, spis č.j. To 1293/50.

Státní oblastní archiv v Zámrsku (SOA Zámrsk), fond Ústavně nápravného zařízení ministerstva vnitra – Valdice, karton 658, trestanec č. 6581.

Kronika obce Chrástu 1921-1959.

B. Literatura

CHUDÁČEK,V.: *Pamětní kniha školy v Chrástu u Plzně.* Plzeň: Národopisné museum Plzeňska, 1928.

CHUDÁČEK,V.: O starých selských dvorech v Chrástu. *Plzeňský kraj*, 1937.

JECH,K.: *Soumrak selského stavu 1945-1960.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001.

JUNĚCOVÁ, J., PŠENIČKOVÁ, J.: *Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství – Vznik JZD 1948-1949.* In: Edice dokumentů Státního ústředního archivu v Praze. Praha: Státní ústřední archiv Praha, 1995.

KAPLAN,K., PALEČEK,P.: *Komunistický režim a politické procesy v Československu.* Brno: Barrister a Principal, 2001.

KAPLAN,K.: *Největší politický proces „M.Horáková a spol".* Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995.

KAPLAN,K.: *Nekrvavá revoluce.* Praha: Mladá fronta., 1993.

KOCOUREK, K.: Z historie věznice Valdice. *Historická penelogie*, 2004, č.1, roč. II.

KÝR, A.: Zacházení z vězni na území ČSR v letech 1945-1955. In: *Vězeňské systémy ve střední Evropě.* Sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 28.-29.11. 2001 v Praze. Opava: Slezské muzeum, 2001.

ROKOSOVÁ,Š.: Administrativní opatření – jedna z forem perzekuce sedláků komunistickým režimem. In: *Securitas Imperii 10.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2003.

VÁCLAVŮ,A.: *Ke sporům o zemědělské družstevnictví a kolektivizaci v Československu.* Praha: Vysoká škola ekonomická , 1999.

VOREL,J.,ŠIMÁNKOVÁ,A., BABKA,L.: *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech.* Díl II. In: Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, č.9. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004.

VOREL,J.,ŠIMÁNKOVÁ,A., BABKA,L.: *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech.* Díl III. In: Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, č.10. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004.

Jmenný rejstřík

B

Broj, Stanislav 31, 33

D

Dráb, Jiří..... 33

E

Exner, Alois 30

H

Hajšman, Josef 25, 27, 34, 33, 46, 50
Hoswein, Jiří 21
Hrůza, František 34
Hrůzová, Anna 32, 34
Hyťha, Jaroslav 37

J

Jech, Karel..... 8

K

Kaplan, Karel 9
Klíma, Vlastimil..... 30
Krištof, Josef 33, 46
Krňoul, Karel..... 32, 33
Kroha, Jan 32, 33
Kylich, Alois 25, 26, 27, 45, 46

M

Malý, Alois..... 37

N

Nigrin, Karel 44
Novotný, Antonín..... 44

P

Paleček, Pavel 9
Pazlar, Karel..... 21
Pelc, Karel..... 46
Pospíšil..... 32
Pytlíková, Ludmila (Rumlová).....41

R

Rokosová, Šárka..... 8
Ruml, František..... 21
Ruml, Jan 21, 22
Ruml, Jan (1890-1951) 8, 10, 21-42,45-47,49
Ruml, Václav 21, 22
Ruml, Václav (1922-1980) .. …...22, 23, 31, 41, 42, 45-47
Rumlová, Marie (roz. Šiková) 21,22, 27, 37, 38, 39, 42, 43, 45, 46
Rumlová, Sabina..... 21

Ř

Říha, František 37

S

Sobotka, Rudolf 34
Stadler, Karel 31, 32, 33

Š

Ševc, Matěj..... 21
Štaif, Václav (1919) 27
Štaif, Václav..... 22
Štrunc, Václav..... 24, 34
Štrunc, Vojtěch..... 25, 34

T

Tanzer, Lev 32, 33
Tikal 38
Titman, František 37

V

Vancl 37, 39
Václavů, Antonín 9
Veselý, Evžen..... 29, 30
Vopatová, Antonie 21
Vrba, Václav 21

Z

Zedník, František 21
Zich, František 23-30, 32-38, 42, 49, 50

Ž

Ženíšek, František..... 37

Seznam příloh

I. Zápis o výpovědi Jana Rumla ze dne 7.2. 1950.
II. Popis osoby Jana Rumla.
III. Lékařská zpráva o zdravotním stavu Jana Rumla ze dne 2.2. 1950.
IV. Posudek o zdravotním stavu obžalovaného Jana Rumla.
V. Veřejné hlavní přelíčení ze dne 19.7. 1950.
VI. Rozsudek Okresního soudu v Plzni ze dne 19.7. 1950.
VII. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16.12. 1950.
VIII. Obrazové přílohy.

SNB-Velitelství stanice Chrást u Plzně,okr.Plzeň.

Čj.146-2/50. V Chrástu u Plzně,7.únor 1950.

Gt I 37/50

OKRESNÍ PROKURATURA V PLZNI
DOŠLO - 8. II. 1950
PŘÍLOHY SPISY

Si 322/50

Okresní prokuratura

P l z e ň .

Z i ch František a R u m l Jan z Chrástu u Plzně,sabotáž-dodatek.

Ku zdejšímu trestnímu oznámení,čj.146/50,ze dne 25.1.1950 a čj.146-1/50,ze dne 28.1.1950 oznamuji,že zdejší hlídka SNB přikročila dne 6.února 1950 se svolení okres.prokuratury v Plzni k dodatečnému výslechu zatčeného Jana Rumla a to ve věznici kraj. soudu v Plzni.Jan Ruml však při výslechu na kladené otázky vyšetřujícího orgána SNB reagoval jen z velmi malé části a není možno v tomto jeho zdravotním stavu zpracovati jeho zápis o výpovědi.Po telefonickém rohovoru z úředním lékařem MUDr Evženem Veselým z Plzně,Dominikánská ul.,čís.telef.517 a 2086,ze dne 6.2.1950,bude Jan Ruml schopen k uvedenému výslechu teprve asi za 14 dnů,neboť dosud jeho zdravotní stav vyžaduje klidu a teprve po této době bude schopen chůze a výslechu.

Z těchto důvodů bylo proto od výslechu Jana Ruml opět opuštěno a k tomuto bude přikročeno znovu po uplynutí zmíněné doby.

Vedením stanice SNB pověřen:
štrážm. Hajžman odvelen,
v z.štrážm. Kylich.

AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50,.č. listu

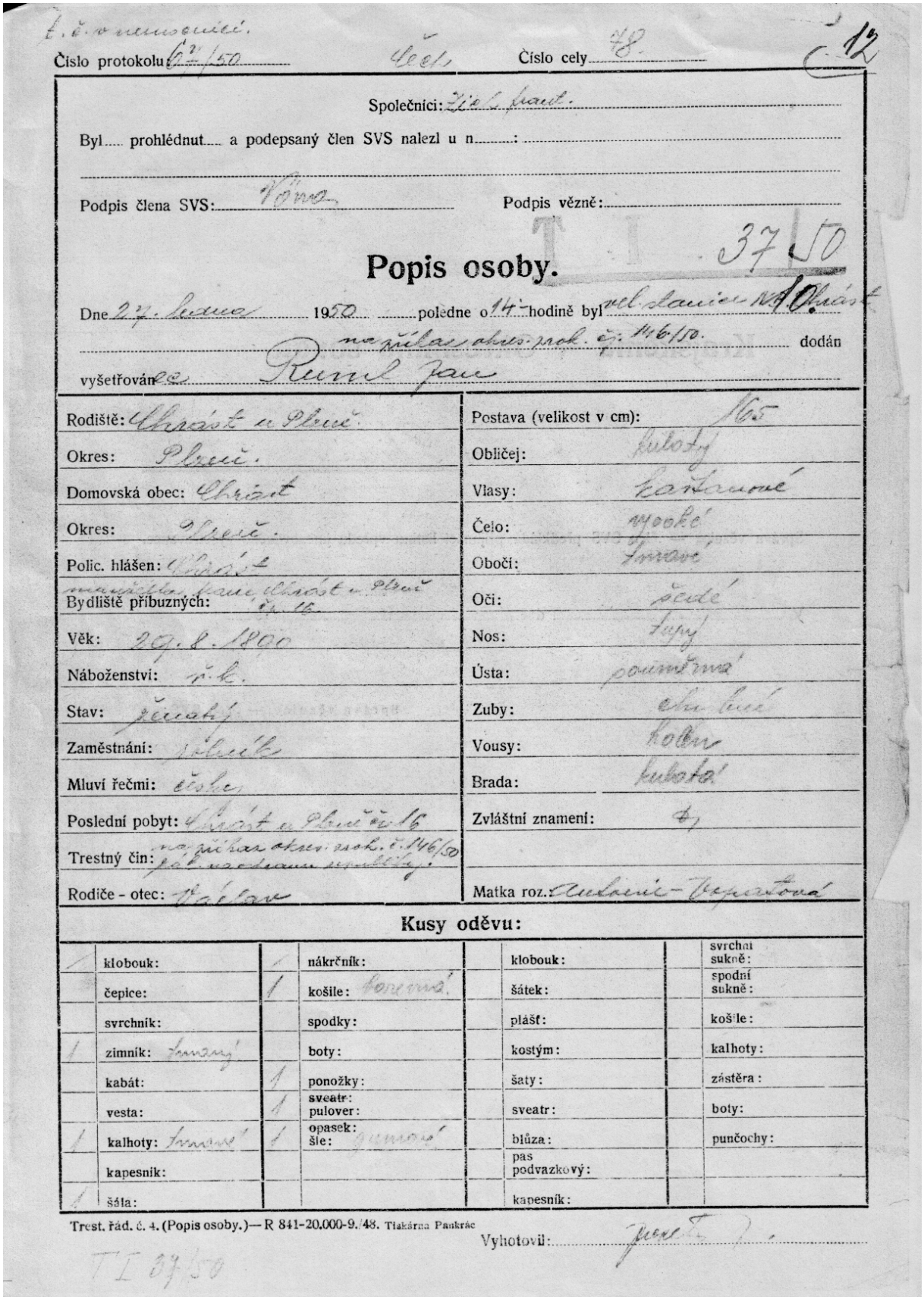

t. č. v nemocnici.

Číslo protokolu 67/50 Čech Číslo cely 78 12

Společníci: Zich frant.

Byl ..... prohlédnut ..... a podepsaný člen SVS nalezl u n ..... :

Podpis člena SVS: Věna Podpis vězně:

T I 37/50

Popis osoby.

Dne 27. ledna 1950 poledne o 14 hodině byl vel. stanice NB Chrást na příkaz okres. prok. čj. 146/50. dodán

vyšetřován ec Ruml Jan

Rodiště:	Chrást u Plzně	Postava (velikost v cm):	165
Okres:	Plzeň.	Obličej:	kulatý
Domovská obec:	Chrást	Vlasy:	kaštanové
Okres:	Plzeň.	Čelo:	vysoké
Polic. hlášen:	Chrást	Obočí:	tmavé
Bydliště příbuzných:	manželka Marie Chrást u Plzně čp. 16	Oči:	šedé
Věk:	29. 8. 1890	Nos:	tupý
Náboženství:	ř. k.	Ústa:	souměrná
Stav:	ženatý	Zuby:	chybné
Zaměstnání:	zelník	Vousy:	holen
Mluví řečmi:	česky	Brada:	kulatá
Poslední pobyt:	Chrást u Plzně čp. 16	Zvláštní znamení:	[illegible]
Trestný čin:	na příkaz okres. prok. č. 146/50 zák. na ochranu republiky.		
Rodiče - otec:	Václav	Matka roz.:	Antonie - Vopatová

Kusy oděvu:

/	klobouk:	/	nákrčník:		klobouk:		svrchní sukně:
	čepice:	1	košile: bozemná		šátek:		spodní sukně:
	svrchník:		spodky:		plášť:		košile:
1	zimník: tmavý		boty:		kostým:		kalhoty:
	kabát:	1	ponožky:		šaty:		zástěra:
	vesta:	1	sveatr: pulover:		sveatr:		boty:
1	kalhoty: tmavé	1	opasek: šle: zemové		blůza:		punčochy:
	kapesník:				pas podvazkový:		
1	šála:				kapesník:		

Trest. řád. č. 4. (Popis osoby.)— R 841-20.000-9./48. Tiskárna Pankrác

Vyhotovil: [illegible]

TI 37/50

AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50,.č. listu 12.

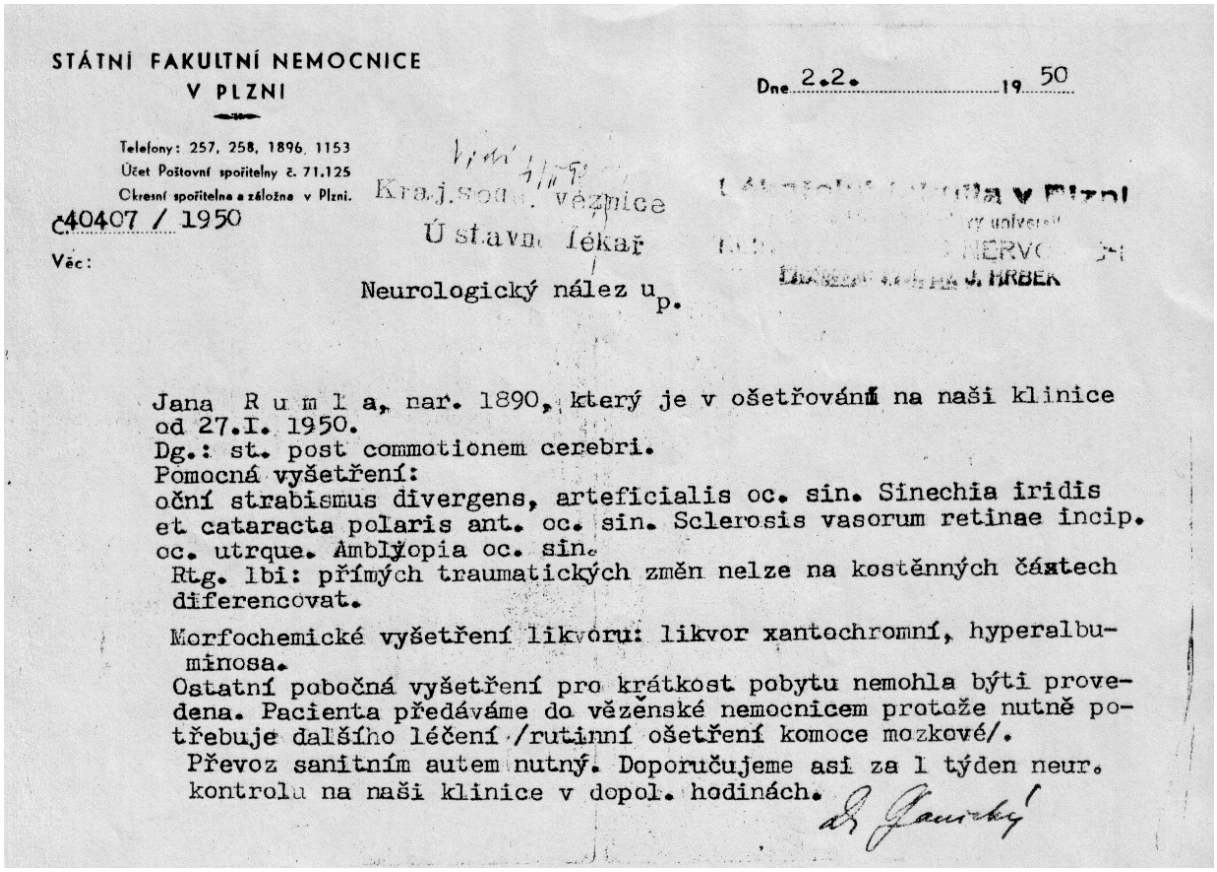

STÁTNÍ FAKULTNÍ NEMOCNICE
V PLZNI

Telefony: 257, 258, 1896, 1153
Účet Poštovní spořitelny č. 71.125
Okresní spořitelna a záložna v Plzni.

Dne 2.2. 19 50

č.40407 / 1950

Věc:

Kraj.soud. vězenice
Ústavní lékař

Neurologický nález u p.

Jana R u m l a, nar. 1890, který je v ošetřování na naši klinice od 27.I. 1950.
Dg.: st. post commotionem cerebri.
Pomocná vyšetření:
oční strabismus divergens, arteficialis oc. sin. Sinechia iridis et cataracta polaris ant. oc. sin. Sclerosis vasorum retinae incip. oc. utrque. Amblyopia oc. sin.
Rtg. lbi: přímých traumatických změn nelze na kostěnných částech diferencovat.
Morfochemické vyšetření likvoru: likvor xantochromní, hyperalbuminosa.
Ostatní pobočná vyšetření pro krátkost pobytu nemohla býti provedena. Pacienta předáváme do věžeňské nemocnicem protože nutně potřebuje dalšího léčení /rutinní ošetření komoce mozkové/.
Převoz sanitním autem nutný. Doporučujeme asi za 1 týden neur. kontrolu na naši klinice v dopol. hodinách.

Dr Jaurský

AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50,.č. listu 19.

V Plzni, 29.3.1950.
T I 37/50.
14.

Titl.
Okresní soud
v Plzni .

OKRESNÍ SOUD V PLZNI
30. III. 1950

Nález a posudek

o Janu R u m l o v i , nar.29.8.1890, bytem v Chrástu, t.č. ve vyšetřovací vazbě u zdejšího soudu.

Jmenovaný je žalován pro hospodářskou sabotáž, je ve vazbě, dle nálezu z nervové kliniky v Plzni jde o stav po kommoci. Na klinice byl vyšetřen dne 27.I.t.r., tehdy zjištěn strabismus diverg.oc sin., synechia iridis et cataracta polaris, sd vasorum retinae oc utque. Amblyopia oc.sin. Na rtg lbi nezjištěny změny traumatické. Likvor byl xanthochromní, hyperalbuminosa.

Dne 7.3.t.r. sděloval soudu vězeňský lékař Dr. Veselý, že jde o stav po otřesu mozku s vysokým krevním tlakem, s násle závratěmi a oslabeným sluchem. Tentýž lékař doporučil, aby hlavní přelíčení bylo odročeno na druhou polovinu dubna - pro zdravotní stav vyšetřovaného.

Znalci mají podati zprávu o zdravotním stavu jmenovan zejména v tom směru, kdy tento bude moci býti postaven před soud.

Anamnesa: Udává, že vážně nestonal. Asi v 6 letech operován na lev oko. Na dotaz, proč je ve vazbě, odpovídá, že neví. "Pro mne přišel SNB , tuším 24 .ledna v 9 hodin večer, že mám jít na nár. výbor. Vyšli jsme ze dvora pár kroků a nevím, co se se mnou dále dělo. Pak mne odvezli domů , ten četník mne přivezl ještě s jedním a sanita mne odvezla do nemocnice v Plzni. Jaké to bylo oddělení, to nevím, myslím, že je to sedmička. Tam mně zašili hlavu Probudil jsem se z toho, teprve druhý den večer, byl jsem asi 3 dny v nemoc a na to mne donesli na nervovou kliniku, tady proti mlékárně nah

Dotazován, jak došlo k poranění, odpovídá: "Četník říkal, že m porazil traktor, později mně říkali, že mne porazilo auto, je mně to divné, že jsme šli po pravé straně ve směru jízdy, on sel po levé straně, jeho to neporazilo a mne jo."

Dotazován na nynější obtíže, udává, že má závratě v hlavě, as mu bolí hlava, skoro denně, ztratil čich. Paměť nemá žádnou, zná lidi a nevzpomene, jak se jmenují, kdyby jej někdo zabil. Dále dostal nějaké ochrnutí do rukou.

Když je dotazován, proč tu vlastně je, opakuje, že neví. Když je mu předestřena hospodářská sabotáž, říká: "Co jsem měl předepsá to jsem dodal, nic jsem neschovával. Co našli, to bylo schováno pro výkrm dobytka, to vzali z krmných dávek." "Já měl stoprocentn splněno, to ostatní jsem si mohl nechat na vlastní spotřebu a h mohl plnit další dodávky."

Objektivně: P. zornice reaguje. Synechia iridis sin., Strab. sin. C58 výb., L24 výb., L582 se nepodařilo vybavit. Mening. příznaky O. Fibrill. chvění jazyka. Neurot. statický třes prstů horních končetin. Nystagmus O. Chůze o krátkých krůčcích, jde o H, musí býti podpírán. Ve stoji I kolísá, stuj II padá, III padá kříž dříve/do stran, jednou vpravo, častěji vlevo/.

Psychicky je orientován místem i časem, na otázky odpovíd věcně, souvisle a soudně. Dobře líčí ku př. své povinnosti, kolik dobytka, co bylo v krit. den, kdy utrpěl otřes mozku....

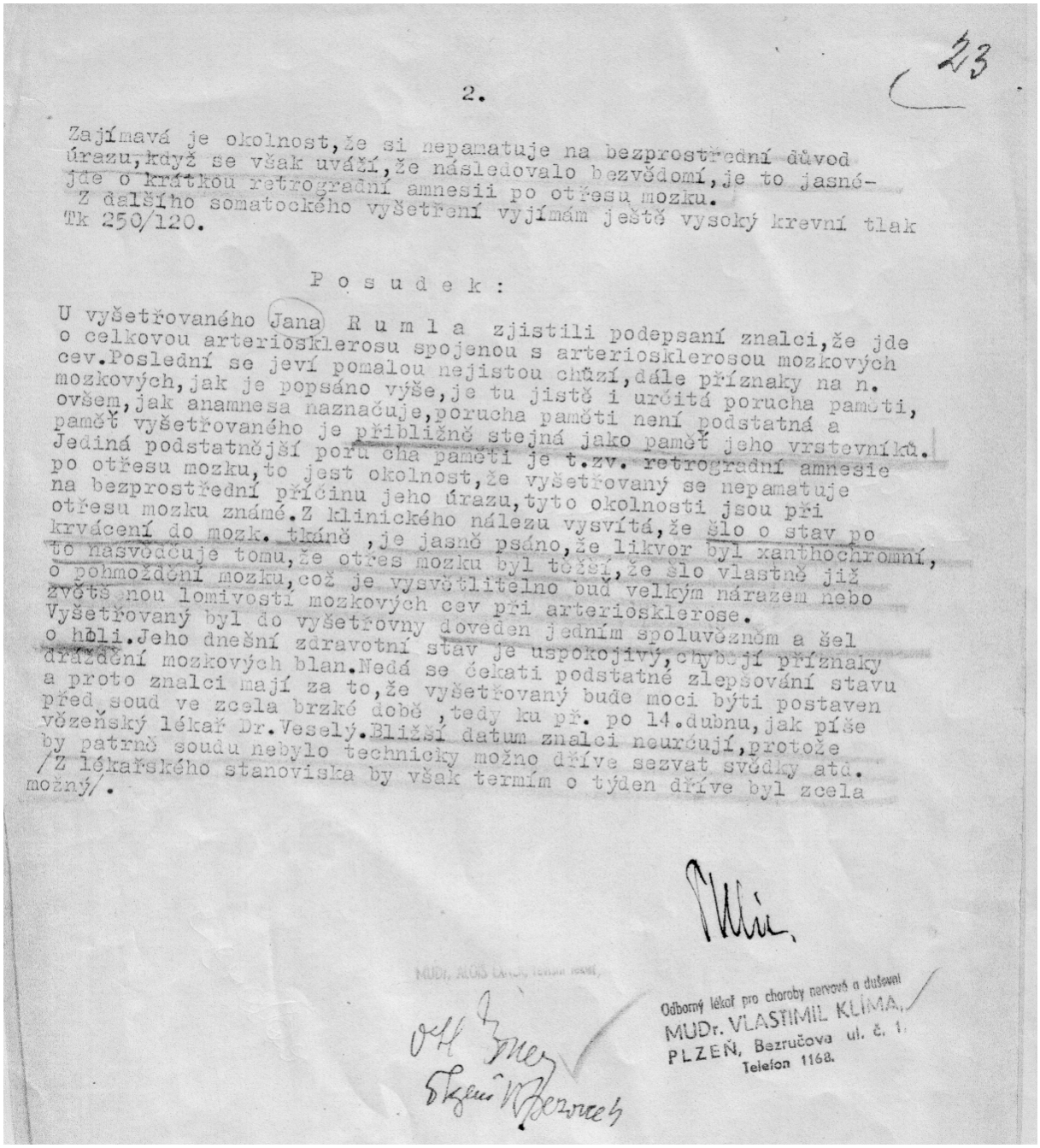

23

2.

Zajímavá je okolnost, že si nepamatuje na bezprostřední důvod úrazu, když se však uváží, že následovalo bezvědomí, je to jasné- jde o krátkou retrográdní amnesii po otřesu mozku.
Z dalšího somatického vyšetření vyjímám ještě vysoký krevní tlak Tk 250/120.

P o s u d e k :

U vyšetřovaného Jana R u m l a zjistili podepsaní znalci, že jde o celkovou arteriosklerosu spojenou s arteriosklerosou mozkových cev. Poslední se jeví pomalou nejistou chůzí, dále příznaky na n. mozkových, jak je popsáno výše, je tu jistě i určitá porucha paměti, ovšem, jak anamnesa naznačuje, porucha paměti není podstatná a paměť vyšetřovaného je přibližně stejná jako paměť jeho vrstevníků. Jediná podstatnější porucha paměti je t.zv. retrográdní amnesie po otřesu mozku, to jest okolnost, že vyšetřovaný se nepamatuje na bezprostřední příčinu jeho úrazu, tyto okolnosti jsou při otřesu mozku známé. Z klinického nálezu vysvítá, že šlo o stav po krvácení do mozk. tkáně, je jasně psáno, že likvor byl xanthochromní, to nasvědčuje tomu, že otřes mozku byl těžší, že šlo vlastně již o pohmoždění mozku, což je vysvětlitelno buď velkým nárazem nebo zvětšenou lomivostí mozkových cev při arteriosklerose.
Vyšetřovaný byl do vyšetřovny doveden jedním spoluvězněm a šel o holi. Jeho dnešní zdravotní stav je uspokojivý, chybějí příznaky dráždění mozkových blan. Nedá se čekati podstatné zlepšování stavu a proto znalci mají za to, že vyšetřovaný bude moci býti postaven před soud ve zcela brzké době, tedy ku př. po 14. dubnu, jak píše vězeňský lékař Dr. Veselý. Bližší datum znalci neurčují, protože by patrně soudu nebylo technicky možno dříve sezvat svědky atd. /Z lékařského stanoviska by však termín o týden dříve byl zcela možný/.

MUDr. VLASTIMIL KLÍMA, Odborný lékař pro choroby nervové a duševní
PLZEŇ, Bezručova ul. č. 1.
Telefon 1168.

AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50,.č. listu 22-23.

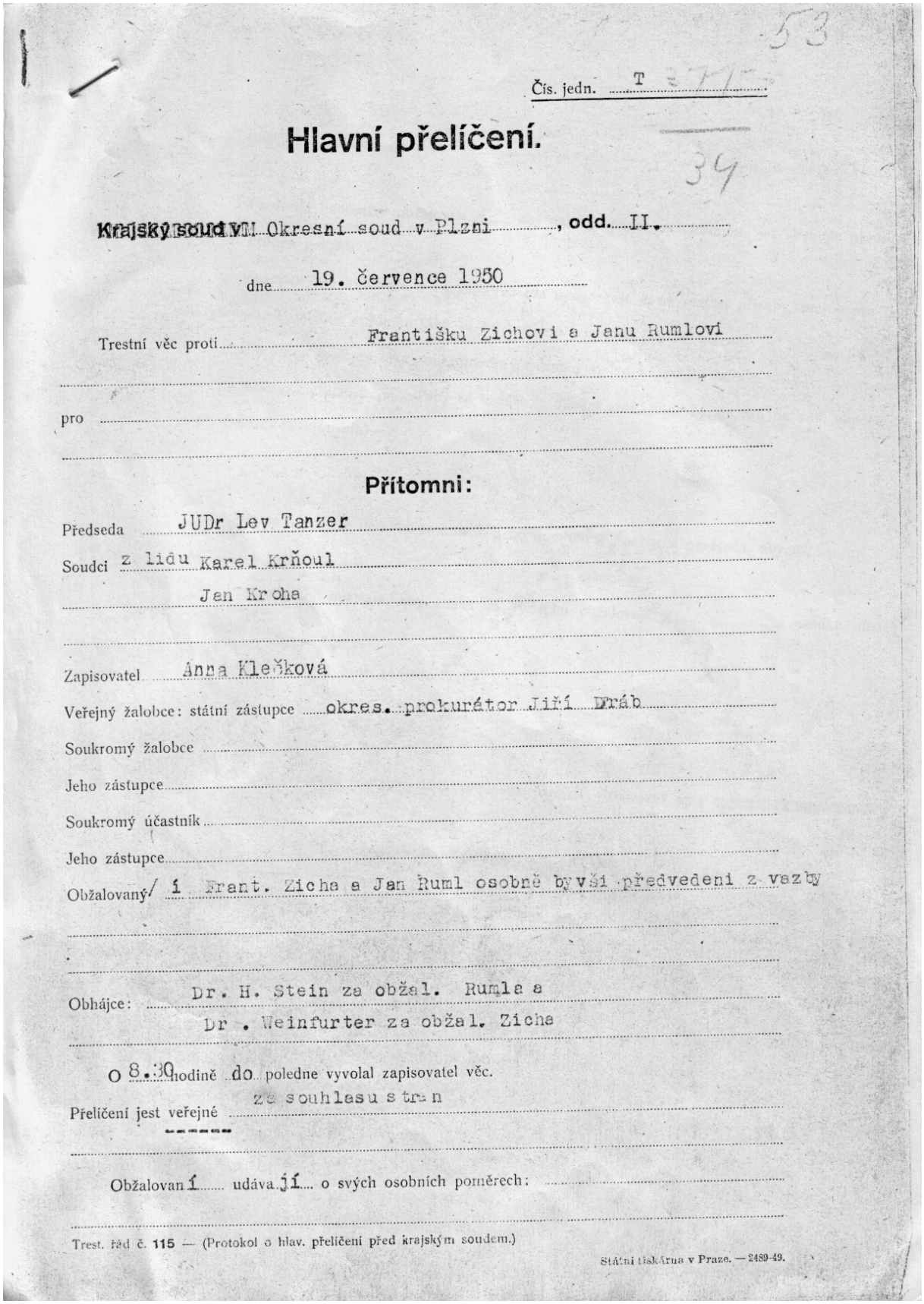

Čís. jedn. T

Hlavní přelíčení.

Krajský soud v Okresní soud v Plzni, odd. II.

dne 19. července 1950

Trestní věc proti Františku Zichovi a Janu Rumlovi

pro

Přítomni:

Předseda JUDr Lev Tanzer

Soudci z lidu Karel Krňoul

Jan Kroha

Zapisovatel Anna Klečková

Veřejný žalobce: státní zástupce okres. prokurátor Jiří Dráb

Soukromý žalobce

Jeho zástupce

Soukromý účastník

Jeho zástupce

Obžalovaný/ í Frant. Zicha a Jan Ruml osobně bývší předvedeni z vazby

Obhájce: Dr. H. Stein za obžal. Rumla a

Dr . Weinfurter za obžal. Zicha

O 8.30 hodině do poledne vyvolal zapisovatel věc.

Přelíčení jest veřejné ze souhlasu stran

Obžalovaní udávají o svých osobních poměrech:

Trest. řád č. 115 — (Protokol o hlav. přelíčení před krajským soudem.)

Státní tiskárna v Praze. — 2489-49.

AMP, f. Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50,.č. listu 53.

T I 37/50.

R o z s u d e k .

Jménem republiky!

Okresní soud v Plzni - odd. I. uznal po hlavním přelíčení dne 19.7.1950 veřejně provedeném , takto právem :

Obžalovaní

I/František Z i c h ,

nar.dne 3.11.1895 , rolník ,Chrást čp.4 , t.č. ve vazbě ,

II/ Jan R u m l ,

nar.dne 29.8.1890 , rolník , Chrást čp. 16 , t.č. ve vazbě ,

j s o u v i n n í ,

1/že obžalovaní František Zich a Jan Ruml v r. 1949 a v lednu 1950 v Chrástu u Plzně neplnili a porušovali soustavně povinnosti , vyplývající z jejich zaměstnání v úmyslu mařiti tím provádění a plnění jednotného hospodářského plánu , při čemž se tohoto činu dopouštěli jako členové spolčení k hospodářské sabotáži ;

2/obžalovaný František Zich veřejně a před více lidmi dne 9/1.1950 v Chrástu podněcoval k zločinu sabotáže podle §u 36 z.č. 231/48 Sb. ,

3/obžalovaný František Zich před více lidmi pobuřoval dne 1.1.1950 v Chrástu proti republice , jejímu lidovědemokratickému zřízení , hospodářské a politické soustavě , zaručeným ústavou ,

č í m ž s p á c h a l i

ad 1/ obžalovaníZich a Ruml zločin podle §u 36 z.č. 231/48 Sb., 5-10 r
ad 2/ obžalovaný Zich zločin podle §u 33 odst.2 z.č. 231/48 Sb., 1-5 r
ad 3/ obžalovaný Zich přečin podle §u 3 odst.1 z.č. 231/48 Sb. 3m-3r

a o d s u z u j í s e

obžalovaný Zich podle §u 36 odst.2 z.č. 231/48 Sb. vzhledem k §u 34 a §u 35 tr.z. , obžalovaný Ruml podle §u 36,odst.2 z.č. 231/48 Sb. vzhledem k §u 54 tr.z. , oba za použití §u 55 tr.z.,Zich k trestu těžkého žaláře v trvání šesti let , Ruml k trestu těžkého žaláře v trvání tří let , u obou jest trest zostřen a dosazen jedním tvrdým ložem čtvrtletně , dále oba podle §u 47 cit.zák. k trestu na penězích 50.000 Kčs ,v případě nedobytnosti k trestu dalšího těžkého žaláře v trvání pěti měsíců , dvakráte během této doby zostřeného jedním tvrdým ložem , dále se odsuzují podle §u 389 tr.ř. k náhradě nákladů trestního řízení rukou společnou a nerozdílnou ,podle §u 48 cit.zák. se vyslovuje u obou obžalovaných konfiskace celého jejich jmění ,dle §u 54 cit.zák. se vyslovuje , že rozsudek ve znění určeném soudem bude jednou uveřejněn na útraty obžalovaných v časopise Rudé Právo ,Pravda a Práce a vyvěšen na úřední desce MNV v Chrástu , dále se vyslovuje dle §u 52 cit.zák.

-2-

ztráta čestných práv občanských u obou obžalovaných s tím , že způsobilost k znovunabytí nastane po pěti letech a dále se vyslovuje , že dle §u 59 cit.zák. jest trest u obou obžalovaných nepodmíněný. Obžalovaným se započítává podle §u 55a/ tr.z. zajišťovací,a vyšetřovací vazba od 24.1.1950 - 19.30 hod. do 19/7.1950 - 19.30 hod.

AMP,f.Okresní soud Plzeň, spis TI 37/50, rozsudek okresního soudu ze dne 19.7. 1950.

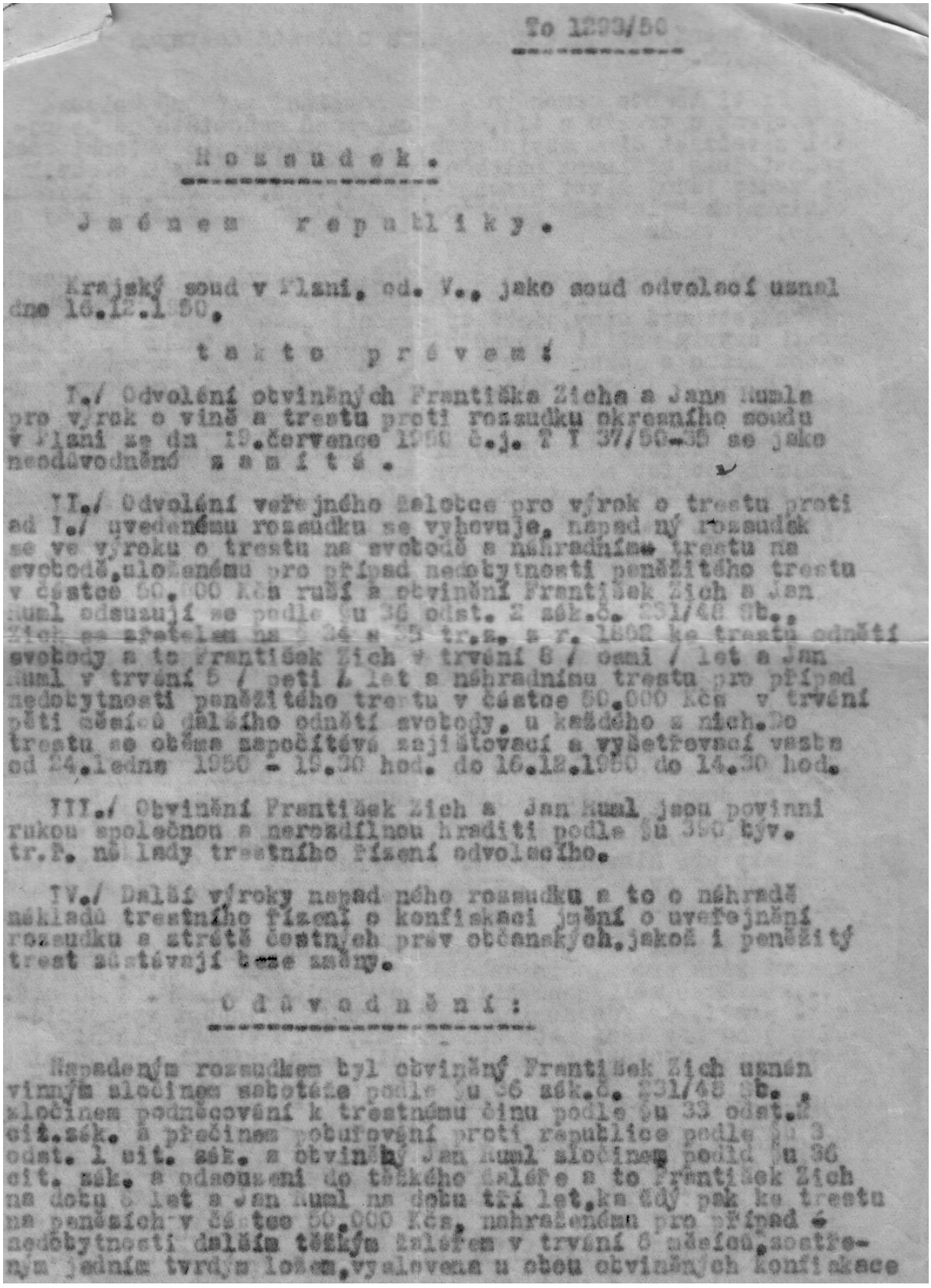

To 1293/50

R o z s u d e k .

J m é n e m r e p u b l i k y .

Krajský soud v Plzni, od. V., jako soud odvolací uznal dne 16.12.1950,

t a k t o p r á v e m :

I./ Odvolání obviněných Františka Zicha a Jana Kumla pro výrok o vině a trestu proti rozsudku okresního soudu v Plzni ze dne 19.července 1950 č.j. T V 37/50-35 se jako neodůvodněné z a m í t á .

II./ Odvolání veřejného žalobce pro výrok o trestu proti shora I./ uvedenému rozsudku se vyhovuje, napadený rozsudek se ve výroku o trestu na svobodě a náhradním trestu na svobodě, uloženému pro případ nedobytnosti peněžitého trestu v částce 50.000 Kčs ruší a obviněný František Zich a Jan Kuml odsuzují se podle §u 36 odst. 2 zák.č. 231/48 Sb., Zich se přetelem na § 34 a 35 tr.z. a r. 1852 ke trestu odnětí svobody a to František Zich v trvání 8 / osmi / let a Jan Kuml v trvání 5 / pěti / let a náhradnímu trestu pro případ nedobytnosti peněžitého trestu v částce 50.000 Kčs v trvání pěti měsíců dalšího odnětí svobody, u každého z nich. Do trestu se obžalovaným započítává zajišťovací a vyšetřovací vazba od 24.ledna 1950 - 19.30 hod. do 16.12.1950 do 14.30 hod.

III./ Obviněný František Zich a Jan Kuml jsou povinni rukou společnou a nerozdílnou hraditi podle §u 390 týv. tr.ř. náklady trestního řízení odvolacího.

IV./ Další výroky napadeného rozsudku a to o náhradě nákladů trestního řízení o konfiskaci jmění o uveřejnění rozsudku a ztrátě čestných práv občanských, jakož i peněžitý trest zůstávají beze změny.

O d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozsudkem byl obviněný František Zich uznán vinným zločinem sabotáže podle §u 86 zák.č. 231/48 Sb., zločinem podněcování k trestnému činu podle §u 33 odst.2 cit.zák. a přečinem pobuřování proti republice podle §u 3 odst. 1 cit. zák. a obviněný Jan Kuml zločinem podle §u 86 cit. zák. a odsouzení do těžkého žaláře a to František Zich na dobu 6 let a Jan Kuml na dobu tří let, kdy pak ke trestu na penězích v částce 50.000 Kčs, nahrazeném pro případ nedobytnosti dalším těžkým žalářem v trvání 6 měsíců, zostřeným jedním tvrdým ložem, vyslovena u obou obviněných konfiskace

celého jmění, uveřejnění rozsudku a ztráta čestných práv občanských.

Proti tomuto rozsudku podal odvolání veřejný žalobce pro výrok o trestu s tím, že prvý soud nedostatečně hodnotil závažnost činu obviněných, že neprávem jim přiznal zachovalost jako okolnost polehčující, protože nejde o osoby, které by vedly řádný život pracujícího člověka, konečně, že doznání obviněných bylo nadhodnoceno se zřetelem na jasné důkazy o jejich vině.

Také obvinění podali odvolání pro výrok o vině a trestu. Obviněný Zich tvrdí, že ani žaloba, ani napadený rozsudek nekonkretisují činy, jimiž by neplnil nebo porušil své povinnosti v úmyslu mařiti provádění a plnění jednotného hospodářského plánu a pokud se týče neplnění dodávky brambor, že se tak stalo jenom proto, že se mu žádné zimní brambory neurodily, že náhradní plnění bylo dobrovolné a nedodal-li je, že v tom nelze spatřovati porušení povinností, že nikoho ke zločinu sabotáže nepodněcoval a pouze navrhoval, aby s podepsáním výrobních a dodávkových smluv bylo posečkáno, až do vyřízení žádosti o přeřazení jejich obce do výhodnější skupiny, konečně, že se s nikým nespolčil k provádění nějaké sabotáže, zejména ne s druhým spoluobviněným Janem Humlem.

Obviněný Jan Huml hájí se stejně jako obviněný František Zich a dodává, že nemusel žádného náhradního plnění dodávat, když kontigenty předal a tím nedodávku na bramborách vyrovnal, že zásoby potravin u něho nalezené nelze označiti za nadměrné se zřetelem ke samozásobitelské a krmné dávky, že Zicha nijak nepodporoval v nějaké sabotážní činnosti. Konečně popírá, že by se s někým ku provádění sabotáže smluvil.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek, jakož i řízení rozsudku prvého soudu předcházející, ale neshledal, že by prvý soud porušil nějaké ustanovení o řízení, jež by mohlo míti vliv na výrok o vině, či trestu. Také skutkové zjištění, které prvý soud učinil jsou v naprostém souhlasu se spisy a důkazy při hlavním líčení provedenými a proto je odvolací soud zopakovav důkazy prvním soudem provedené, vzal za základ svého rozhodnutí.

Obvinění František Zicha a Jan Huml byli žalováni v prvé řadě pro zločin sabotáže podle §u 36 zák. č. 231/48 Sb., kterého se měli dopustiti jako vesničtí boháči. § 36 cit. zák. praví, že kdo neplní nebo poruší povinnost vyplývající z jeho povolání nebo zaměstnání, nebo takové plnění povinnosti obchází v úmyslu mařiti nebo ztížiti provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu, bude potrestán dopustí-li se takového činu jako člen spolčení k hospodářské sabotáži odnětím svobody na dobu od 5 do 10 let. Toto zákonné ustanovení bylo vydáno na ochranu jednotného hospodářského plánu, kterým podle §u 162 ústavy z 9. května 1948 č. 150 Sb. řídí stát veškerou hospodářskou činnost, zejména výrobu, aby tak byla zajištěna účelná míra národní spotřeby, aby množství jakost a plynulost výroby byly stupňovány a aby tak postupně vzrůstala životní úroveň obyvatelstva. § 164 cit. ústavy říká, že každý, komu připadá jakýkoliv úkol při provádění a plnění jednotného hospodářského plánu, je povinen vykonávat jej svědomitě a hospodárně podle svých

osobních a hospodářských možností. Poslední jednotný hospodářský plán byl vypracován na dobu pěti let a podle §u 163 cit. ústavy vyhlášen zákonem čís. 241/48 Sb. Jeho cílem zemědělství je zvýšit produkci celkem o 37 %, urychlit živočišnou výrobu, mechanisaci a elektrisaci zemědělství, zajistit kvalitní osiva, dostatečné množství krmiv a hnojiv, vybudovat hodohospodářské zařízení a provést výstavbu, upevnění a skvalitnění JZD jako základného nositele přechodu vesnice k socialismu.

Ne ní pochyby, že statkáři a velkostatkáři / Kulaci /, kteří za první republiky chránili své výrobky proti importu obrannými cly a diktovali si ceny na vnitřním trhu pomocí monopolů, těžce pocítili důsledky jednotného hospodářského plánu se s ním ruku v ruce postupující socialisaci vesnice. Nechtěli pochopit, že také zemědělský dělník, malozemědělec a střední rolník mají co do jejich výroby mluvit a že se mohou proti jejich diktátu bránit sdružováním se v JZD, aby nebyli na ně odkázáni, na jejich pomoc a jejich strojový park. Proto zahájili boj v prvé řadě proti JZD, neboť v něm cítili silného konkurenta na poli výroby a osvoboditele zemědělských dělníků, malých a středních rolníků od otrocké závislosti na statkářích a velkostatkářích. V tomto boji však nevystupovali otevřeně, nýbrž hráli si na přátele zemědělských dělníků, malých a středních rolníků. Pomáhali jim svými potahy a při tom zaludnými slovy se snažili a snaží zaměřiti je proti JZD a vychvalováním výhod samostatného hospodaření ~~[illegible]~~ oproti kolektivnímu je snaží se odraditi od zřízení JZD. Při tom ale myslí jen na sebe, aby si udrželi své mocenské postavení v obci a mohli vykořisťovat zemědělské dělníky a malorolníky na jejich pomoci závislé. Nenávidí lidověd mokratické zřízení a vědí, že touto podkopnou prací se socialisace vesnice zdrží a oni co možno nejdéle si udrží své mocenské postavení. Sami tajně se snaží jednotný hospodářský plán poškoditi jak, kde mohou. Není to jen akce proti JZD, společnému osevu, společné sklizni a společnému výmlatu, nýbrž i ve vlastním podniku. Sice na venek před psaně jim dodávky plní, ba i předávají, ale ve skrytu se snaží dáti státu a pracujícím, kteří jej representují, co nejméně, a když už pak chtějí na tom co nejvíce vydělat. Zatajují vysoké výnosy svých rolí a zkrmují obilí pro dobytek, protože živočišná výroba je rentabilnější, než obilnaření. Snaží se předepsané osevní plány obejíti, aby mohli pěstovati to, co jim více vynese a ne to, co je jim jednotným plánem hospodářským nařízeno. Kupují mouku a moučné výrobky na volném trhu, ač samozásobitelské a kmenné dávky mají doma. Těchto dávek používají ke krmení dobytka, ač je to státem přísně zakázáno. Tímto způsobem zneužívají výhod pracujících ke svému obohacování se. Při domácích porážkách na jedno povolení zabíjejí více prasat a aby vyrovnali hlášený počet, opatřují si, nebo zatajují selata, ~~[illegible]~~ pře-řařujíce ostatní prasata tak, aby se to nepoznalo. Tím si opatřují nadměrné zásoby tuků a zboží pro černý obchod. Přidělené hnojiva nespotřebují k zlepšení výnosu půdy, nýbrž jimi šetří, aby nemohli vykázat stoupající výnosy a tak brzdí pětiletý plán, počítající se zvyšováním výnosu polí. Přidělené stavební hmoty sice odebírají, ale ani nestaví, ani neopravují. Hmoty, které jim zbudou, ~~[illegible]~~ tímto způsobem, nedávají k disposici

MNV pro výrobu v pětiletém plánu, nýbrž je nechají rozhasit a cement ztvrdnout. Je ještě celá řada známých způsobů sabotáže statkářů na jejich vlastních statcích, kterými se snaží v skrytu a záměrně brzditi pětiletý plán. Mnohdy je to více drobných sabotáží na jednom statku, které ve svém celku a rozvětveně prováděné působí nedozírné škody socialistickému hospodaření a pětiletce, neboť ještě dnes je většina půdy ČSR v soukromém vlastnictví. Proto i tam jde o zločin sabotáže, kde se vyskytne u jedince řada drobných sabotáží různého druhu najednou.

Prvý soud zjistil, že František Zich obhospodařuje 18 ha a Jan Ruml 28 ha v obci Chrástu u Plzně. Oba mají svoje hospodářství strojově i materiálově dobře vybavené. Ruml má dokonce i traktor. František Zich má jen pár koní, zatím co Jan Ruml drží 2 páry koní, ač by mu k traktoru při jeho výměře stačil jen pár jeden. Z toho je zřejmo, že druhého páru koní a nebo traktoru používá výdělečně u rolníků v obci a zavazuje si tak drobné a střední zemědělce. Jinými slovy tváří se jako jejich dobrodinec - vždyť jim pomáhá, zatím co na nich vydělává. Ruml je nejbohatším sedlákem v obci. A ve spolupráci se zámožným Zichem nabyli vlivu na zemědělce v obci. Jde tedy o typické vesnické boháče. Oba mají záporný postoj k lidověd mokratickému zřízení i jejich rodinní členové. U Zicha je to dobře pa trno z toho, že mu syn František uprchl za hranice.

Zich i Ruml jsou bývalými funkcionáři agrární strany, vedli v Chrástu zemědělce a proto měli ostatní zemědělci v obci k nim důvěru. Před okupací byl Zich členem fašistické organisace a když přišli Němci, šel na obecní úřed jej převzít. Ruml za okupace zapříčinil potrestání dvou žen gestapem za to, že nedocházely k němu řádně do práce, ač mu byly přiděleny. Z toho je pa trno, že sympatisovali s na cistickým hnutím a je podporovali. Po květnu 1945 měli funkce ve samosprávě a v JSČZ. Odtud sabotovali všechny akce směřující ke zřízení JZD v obci, ke scelování půdy, zřízení zemědělských útulků a veškerý pokrok na vesnici, který socialismus zemědělským dělníkům a malorolníkům přinášel a přináší jak prvý soud správně uvádí. Jejich vliv ani po jednoroční vazbě nezanikl. Svědek Josef Hajšman uvedl a soud to má jeho výpovědí za prokázáno, že zemědělci v Chrástu se 15. prosince 1950 usnesli, že když Zich a Ruml budou propuštěni z vazby, že ustaví JZD. Jinými slovy chtějí si vynutiti propuštění svých vůdců ústupkem lidovedokoratickému zřízení. Ne tedy, že by byli přesvědčeni o tom, že JZD jsou pro ne výhodou a cestou k blahobytu, nýbrž vedeni čistě solidaritou Chrásteckých zemědělců svedených lstivými vesnickými boháči. Zapomínají, že zákon o pětiletce musí býti dodržen a nesplní-li jeho požadavky, že budou ze svého hospodaření voláni k odpovědnosti. A tu dlužno upozorniti, že nestačí pole obdělati a hospodařiti po starém způsobu, nýbrž, že je třeba využíti strojních stanic a výhod organisačních, které poskytují JZD. Jedině tak budou s to držeti krok se zemědělci moudrými a pokrokovými a splní pětiletý plán.

Sem také spadá jednání obviněného Zicha při schůzi JSČZ ze dne 9. ledna 1950, kde Zich míst o aby zemědělcům poradil,

jak zvýšiti výnos, jak práci lépe organisovati, nabádal je aby výrobní a dodávkové smlouvy nepodepisovali a žádali o přeřazení do nižší dodávkové třídy. Tím se postavil proti zvyšování výroby, plánované v pětiletce a radil k jejímu sabotování. V tomto jednání obviněného Zicha právem prvý soud shledal objektivně i subjektivně skutkovou podstatu zločinu podle §u 33 odst. 2 zák.č. 231/48 Sb., neboť podněcoval ke zločinu sabotáže podle §u 36 cit. zák. Obhajoba obviněného Zicha, že se tím nemohlo nic stát, kdyby zemědělci výrobní a dodávkové smlouvy nepodepsali, neobstojí. Je sice pravda, že by v takovém případě došlo k úředně stanoveným smlouvám. To je ale jen náhradní opatření ke kterému stát sahá jen vyjímečně, když občan si neuvědomí povinnost, uloženou u § 164 ústavy z 9. května 1948., který nařizuje, aby každý kdo provádí jednotný plán postupoval svědomitě a hospodářně. Podpisování dodávkových a výrobních smluv se děje v rámci provádění jednotného hospodářského plánu a byl proto Zich povinen svědomitě a pečlivě uvážit co dělá. Po názoru soudu znal Zich funkci těchto smluv v pětiletém plánu, ale přesto nesvědomitě ostatní zemědělce proti dobrovolným smlouvám štval, již to naplňuje skutkovou podstatu §u 33 odst. 2 zák.č 231/48 Sb.

Další činnost Zichova se vztahuje na jeho vlastní pracoviště, to jest hospodářství ve výměře 18 ha v Chrástě. Bylo zjištěno, že nedodal žádné pozdní brambory, ač se mu z jedné třetiny urodily jako každému druhému zemědělci v obci. Ze sklizně obilí po odečtení samozásobitelských dávek mu zbylo 7 q obilí, které mohl dáti jako náhradní plnění za nedodané brambory. Je sice pravda, že náhradní plnění nebylo vynucováno, ale ze stanoviska § 164 cit. ústavy bylo povinností Zicha náhradní plnění poskytnout. To bylo povinností každého svědomitého a s pětiletkou dobře to myslícího hospodáře. On však nejen že to neučinil, nýbrž obilí mísil a zkrmoval pro dobytek. V den prohlídky bylo u něho nalezeno 3 q směsi ječmene s pšenicí, ač něco takového je z hlediska plánovaného hospodářství nepřípustno a výslovně zakázáno, a Zich to jako dlouholetý zemědělec a veřejný pracovník dobře věděl. Jeho obhajoba, že šlo o zadinu, neobstojí se zřetelem na vzorek směsi u něho odebrané, který vykazuje všechny znaky dobrého setového obilí. Komise u něho nalezla pšenici i v korytě pro drůbež, což nasvědčuje tomu, že veřejných předpisů a zákazů nedba I. Zich měl na půdě 8 pytlů mouky, ještě zaplombovaných, jako svou zásobu. Uváží-li se, že mouka je volná a je jí dostatek, bylo naprosto zbytečné tolik mouky odnímati volnému trhu a tak zkracovat veřejné zásobování, když samozásobitelské dávky měl doma.

Obviněný Ruml byl opatrnější než-li Zich. Ve schůzích JSČZ sedával vedle Zicha a radil se s ním. Oba svorně odporovali když se jednalo o zřízení JZD, družstevní prádelny, scelování pozemků a pod. Hlavním mluvčím však byl Zich, který je výřečný. Ruml ho jen podporoval v jeho akcích a souhlasil s ním. Tím oba udávali ton na schůzích JSČZ a ovlivňovali je, takže pravidelně jejich názor nabyl většiny. I v soukromém životě se často stýkali, takže odvolací soud z toho všeho došel k přesvědčení shodně s prvým soudem, že oba obvinění ve všech svých akcích postupovali po vzájemné dohodě jednotně i jiné k takovému postupu vybízeli, majíce oba záporný postoj k lidovědemoktatickému zřízení.

Obviněný Ruml měl větší pracoviště než Zich. Bylo zjištěno, že i on nedodal předepsané množství pozdních brambor ve výši 100 q a že dodal pouze na tento kontingent 33 q. Také on stejně jako Zich nesnažil se za nedodané brambory dáti náhradní plnění, což mohl tak snadno učiniti, ještě mu přebývalo ze sklizně po splnění dodávek a odečtení dávek pro domácnost a hospodářství 35 q obilí. Kdyby byl jen měl trochu dobré vůle a aktivně to se státem myslel, jak to na něm žádá § 164 ústavy, byl by dodal alespoň 10 q ječmene, jehož měl nadbytek. Obviněný Ruml nešil ze zmocňovatelských dávek, nýbrž nakoupil si na volném trhu mouky, že ji měl ještě v den prohlídky doma 3 q / pšeničné hladké a krupičkové / a kromě toho měl ve mlýně k semletí ještě 2 q žita. Uváží-li se normální spotřeba 2 lidí, pak byl zásoben moukou tímto na 2 roky. To všechno odebral volnému trhu a své zmocňovatelské dávky hodlal zřejmě skrmit pro slepice a dobytek, co by jinak s nimi dělal. Kromě toho bylo u něho nalezeno 18 kg másla. Uváží-li se jeho domácí spotřeba na rok, pak to bylo nadměrné množství, protože sní polovinu nemohou 3 lidé za rok spotřebovat při normální výživě a druhu zásob, které Ruml doma měl. Ruml měl uschováno v chlívku v truhle 40 litrů másla. I když nebylo prokázáno, že pochází z černé porážky, je to přece jen nápadné, že Ruml o tomto másle, jak se sám vyjádřil, nevěděl. V kolně u něho bylo nalezeno 22 pytlů cementu ztvrdlého k nepotřebě, který byl svého času přidělen Rumlovi na stavbu sklepa. Ruml ani ten sklep nepostavil, ani cement nevrátil MNV, nýbrž nechal jej vědomě a umyslně zkamenit. Když svědek Václav Černák mu vytýkal proč to nechal zkazit, řekl mu „no když mi to nepovolili dostavět, pak to radši nechám zkazit. ...

Uváží-li se tyto drobné sabotáže u Zicha a Rumla a sice v souhrnu u každého, pak ve svém celku, tvoří velký případ sabotáže, spadající pod ust. §u 36 odst. 2 lit. b/ z.č. 231/48 Sb. Činy obviněných jednotlivě relativně malé jsou vysoce společensky nebezpečné se zřetelem na špatný příklad druhým a nedbalcům a na katastrofální následky, které by měl pro splnění pětiletého plánu, kdyby se v kraji rozmohl. Proto odvolací soud odvolání obou obviněných pro výrok o vině jako neodůvodněné zamítl.

Pokud se týče přečinu podl. §u 3 odst. 1 z.č. 231/48 Sb., který dne 1. ledna 1950 v Chrástu obviněný Zich spáchal tím, že před více lidmi řekl, že se to po ..... a že to stejně proskne, posoudil prvý soud zjištěný skutkový děj po stránce právní správně, neboť tímto výrokem obviněný chtěl vyvolati nepřátelskou náladu vůči stávajícímu lidovědemokratickému řádu. Proto ani odvolání obviněného Zicha pro výrok o vině v tomto směru nemohlo se setkati s úspěchem.

Prvý soud hledal, že obviněným polehčuje doznání a zachovalost a přitěžuje Zichovi spáchání více tr. činů, že došlo ke značné škodě a že čin byl spáchán se zralou rozvahou. Odvolací soud uvážil, že doznání samo o sobě nemá velké váhy při stavu usvědčujících důkazů, že o zachovalosti nelze dobře mluviti u vesnických boháčů, jako o okolnosti polehčující protože tito neměli tolik příležitosti vejíti v konflikt se zákonem ve svém životě, jako člověk pracující z dělnické vrstvy. Odvolací soud shledává přitěžujícím u Zicha konkurenci tr. činů a že činy spáchal se zralou rozvahou a promyšlenou přípravou a z nepřátelství k lidovědemokratickému zřízení.

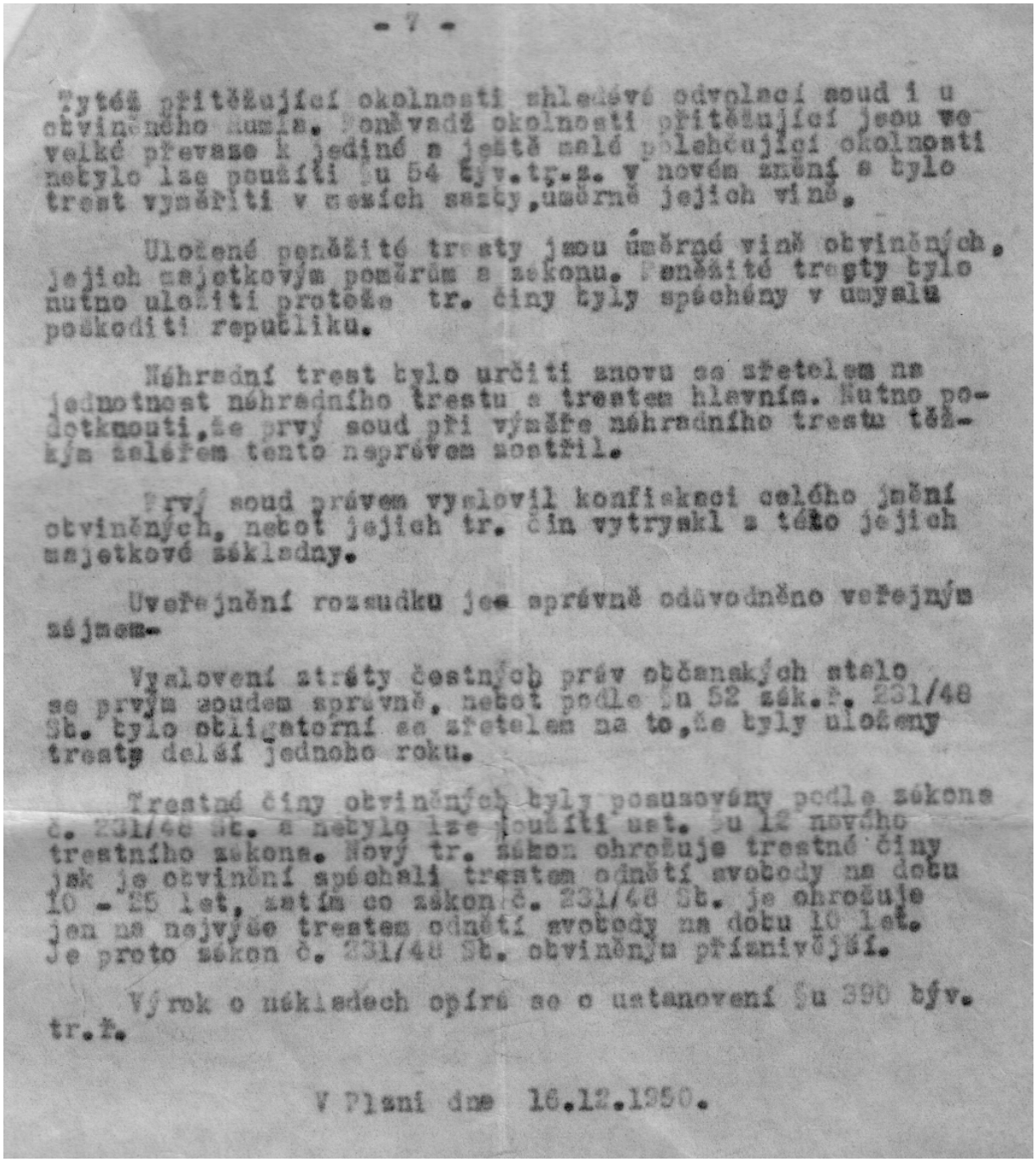

- 7 -

Zvláště přitěžující okolnosti shledává odvolací soud i u obviněného Kumla. Poněvadž okolnosti přitěžující jsou ve velké převaze k jediné a ještě málo polehčující okolnosti nebylo lze použíti §u 54 býv.tr.z. v novém znění a bylo trest vyměřiti v sazbách,úměrně jejich vině.

Uložené peněžité tresty jsou úměrné vině obviněných, jejich majetkovým poměrům a zákonu. Peněžité tresty bylo nutno uložiti protože tr. činy byly spáchány v úmyslu poškoditi republiku.

Náhradní trest bylo určiti znovu se zřetelem na jednotnost náhradního trestu s trestem hlavním. Nutno podotknouti,že prvý soud při výměře náhradního trestu těžkým zaléřem tento nesprávem postřil.

Prvý soud právem vyslovil konfiskaci celého jmění obviněných, neboť jejich tr. čin vytryskl z této jejich majetkové základny.

Uveřejnění rozsudku jest správně odůvodněno veřejným zájmem.

Vyslovení ztráty čestných práv občanských stalo se prvým soudem správně, neboť podle §u 52 zák.č. 231/48 Sb. bylo obligatorní se zřetelem na to,že byly uloženy tresty delší jednoho roku.

Trestné činy obviněných byly posuzovány podle zákona č. 231/48 Sb. a nebylo lze použíti ust. §u 12 nového trestního zákona. Nový tr. zákon ohrožuje trestné činy jak je obvinění spáchali trestem odnětí svobody na dobu 10 - 25 let, zatím co zákon č. 231/48 Sb. je ohrožuje jen na nejvýše trestem odnětí svobody na dobu 10 let. Je proto zákon č. 231/48 Sb. obviněným příznivější.

Výrok o nákladech opírá se o ustanovení §u 390 býv. tr.ř.

V Plzni dne 16.12.1950.

SOA Plzeň, f. krajský soud v Plzni, spis č.j. 1293/50.

Základní škola v Chrástu
(Národopisné muzeum Plzeň)

Chrást
(Národopisné muzeum Plzeň)

Chrást čp. 16 – „U Rumlů“
(rodinné album)

Jan Ruml
(rodinné album)

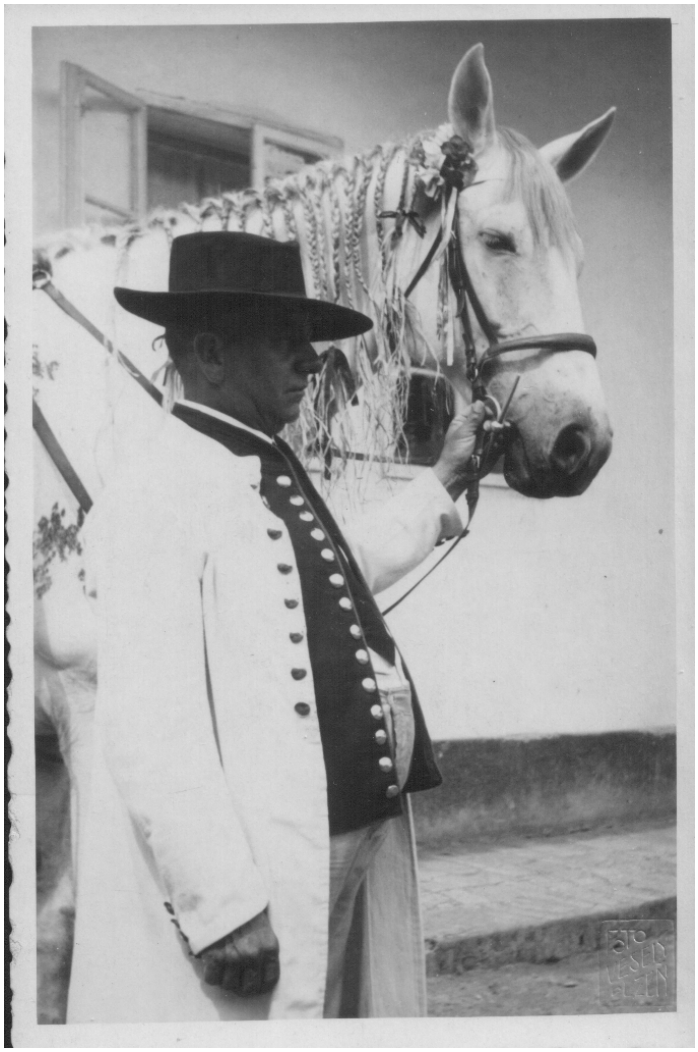

Jan Ruml
(rodinné album)
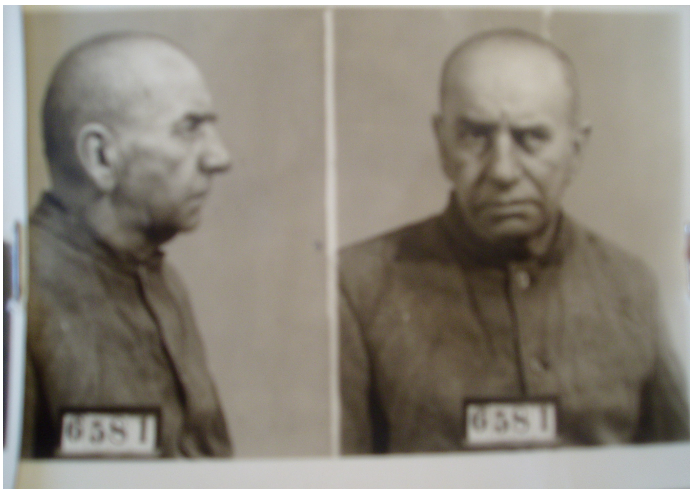
Trestní ústav Valdice: vězeň č.6581 – Jan Ruml
(SOA Zámrsk)